

ELOFIZETÉS.

HELYBEN ÉS VIDÉKEN

Egy évre ... 36 kor.
Fél évre ... 18 kor.
Egy negyed évre 9 kor.
Egy óra ... 3 kor.

Nyitási költségek megállapodás szerint.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült vasutak palotájában.

TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-Társaság.

József főherceg-ut 22. sz.

TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1917.

Főszerkesztő:
Stauber József.

Vasárnap, október 21.

Adók és ismét adók.

— Levél a szerkesztőhöz. —

Tisztelt szerkesztő ur. A pénzügyi bizottság alaposan és részletesen letárgyalta a városi tisztviselők fizetés és háborus illetményeinek javítását célzó kérelmét. Egyhanguan foglalt a bizottság állást a mellett, hogy ha a tisztviselőknek jólétet nem is biztosíthat legegyszerűbb kötelessége, — szószerint így mondotta egy bizottsági tag — hogy legalább fekete kenyert juttassunk nekik. A városi tisztviselők iránt mindig jóindulattal viseltetett a törvényhatóság és a pénzügyi bizottságnak tagjai ismét atyai gondoskodásuknak adták tanujelét, midőn elhatározták, hogy a törvényhatóságnak, a tisztviselők elég szerény kérésének teljesítését fogják javasolni. Helyesen járt el a bizottság, mert éhes gyomorral, anyagi gondokkal terhelve jó dolgot végezni nem lehet. A fizetések rendezése, korpótlékok, személyi pótlékok és egyebek engedélyezése hozzávetőleg negyszázezer koronával fogja emelni a város budgetjét évente. Tekintélyes összeg és újabb súlyos adóterheket ró a város adófizető polgáira. Ismételve elismerjük, hogy a tisztviselők jogos és méltányos kívánsága e fölül nem lehet elzárkózni és csak helyesljük a pénzügyi bizottság eljárását.

De hogyan és miből fedezni ezen nagy összeget, ez a kérdések kérdése. És akaratlanul is előtérbe kerül a városi pótdadó emelése. Lehet, szabad pótdadót emelni? Még csak néhány héttel ezelőtt hallottuk és olvastuk a városi főszámvéző előadásából is, hogy pótdadót emelni bűn, véték volna, azt megtenni egyáltalán nem lehet, nem szabad, mert a pótdadók esetleges további emelése kiszámíthatatlan kárt okozhatna városunk közgazdasági fejlődésének, elriasztaná, távoztatná a vállalkozási kedvet. És mint-hogy a város napról-napra növekedő kiadásait, az előirányzott városi költségvetés nagy hiányait mégis csak valamiből fedezni kell, de a nálunk polgárjogot nyert pótdadót emelni világért sem szabad, időszerűnek találta Pikler Gyulának néhány jó barátja, hogy a telekértékadó behozatalát ajánlják a törvényhatóságnak, mint olyan csodaszert, mely gyógyító ir lesz a város minden polgárának, mondjuk zsebére. Nem kell sok a mi törvényhatóságunknak, néhány népszerű szónok, néhány jóbarát és el van fogadva minden, amit ésszel, vagy ész nélkül kigondolnak, valakinek, vagy valakiknek érdekében portálnak.

A törvényhatóság bedőlt tehát a telekértékadónak és bedőlt — állíthatjuk bátran — csak azért, mert illetékes tényezőktől ígéretet kaptak arra nézve, hogy nem lesz pótdadó emelés. Ime néhány héttel később megint csak kellemtelenkedik a leintett pótdadó

és pedig ez alkalommal elég szerénytelenül mindjárt csekélyke 15%-kal, ha csak nem kap idejekorán valami budapesti tudóstól impulzust a törvényhatóság arra nézve, hogy csináljon a telekértékadó mintájára valami másféle adót, melyet megint a legnagyobb készséggel fognak megszavazni mind azok, akik azt az adónemet ugysem fizetik.

Mert legyünk igazságosak. A telekértékadót nagy többséggel szavazta meg a törvényhatósági bizottság, de csak természetes, hogy csaknem kizárólag azok érveltek a telekértékadó behozatala mellett, akiknek sem házuk, sem telkük nincsen. Ilyenek a törvényhatóságban pedig ugyancsak vannak. Többször rámutatott már szerkesztő ur lapja, hogy a telekértékadó különösen abban a formában, mint nálunk akarják meghonosítani, lehet ugyan bizonyos körökben nagyon népszerű, de feltétlenül igazságtalan. Igazságtalan pedig azért, mert a közterhek viselését a társadalomnak csak egy kis részére hárítja át, míg a társadalom nagy többsége, jóllehet egyformán élvezi a városi szolgáltatásokat, kivonja magát a telherviselés kötelezettsége alól, kivonja magát akkor is, ha jövedelme a háztulajdonosnak sokszor nagyon szűkre szabott jövedelmét sokszorosan felülmulja. Igazságtalan és nem szociális a telekértékadó azért sem, mert sújtja azon sokszor szegény és csak az ingatlan kis jövedelméből élő nyugdíjasokat és özvegyeket, kiknek eddigi bevételi forrásait érzékenyen apasztja. De igazságtalan és időszerűtlen azért is, mert sújtja a telektulajdonosokat akkor, mikor a háboru okozta nehézségek és drágaságok folytán, tehát önhibájukon kívül nem építkezhetnek és a parlagon levő, semmi jövedelmet sem hozó üres telkek után is érzékeny adót kell fizetniök.

Talán nem felesleges munkát végzek, hogy szóvá teszem most mégegyszer mind ezt. A belügyminiszter ugyanis módosításokat és pótlásokat kíván a felterjesztett szabályrendeletben és újbóli határozathozatal végett visszaküldi a rendeletet a törvényhatóságnak. Tudjuk, hogy fennebb kifejtett okokból is sok támogatója, barátja van a telekértékadónak a törvényhatóságban és miután a szabályrendelet felterjesztése óta azok közül, kik addig nem voltak háztulajdonosok, csak kevesek lettek azokká, nem valószínű, hogy elveik felülgesztésével, a városi terhek aránylagos viselni akarásával a telekértékadó kérdésében elfoglalt álláspontjukat meg fogják változtatni.

De nyomatékmal akarunk rámutatni arra, hogy a telekértékadó barátainak legnagyobb és legfontosabb érve, a pótdadó emelésétől való félelmük kátyuba jutott, mert a pótdadót mégis csak emelni kell és akkor ám, lévén a miniszter jóvoltából megadva a mód, gondolkodjunk mégegyszer talán ala-

posabban és tárgyilagosabban afelett, hogy meg kell e nyomorítani telekértékadóval az adófizető polgárok egy töredékét akkor, mikor sokkal kevesebb áldozattal aránylagos megosztással is célt érhetünk.

Egy városálya.

Nincs jelenteni való.

Budapest, október 20. (Hivatalos.)

Az Ochrida tótól nyugatra a franciáknak egy támadása a szövetségesek ütegeinek összpontosított tüzelésében meghiúsult. Egyéb jelenteni való nincs. **A vezérkar főnöke.**

Német csapatok Dagoeszigetén.

Berlin, október 20. (Hivatalos.) A nagy főhadiszállás jelenti:

Nyugati harctér:

Rupprecht bajor trónörökös hadcsoportja:

Flandriában kedvezőtlen megfigyelési viszonyok folytán a tűzharc csekélyebb maradt, mint az előző napokban, csak a Houthouster erdő és Deule közötti egyes szakaszokon volt időnkint erős. Több helyen, így Artoisban és St. Quentinól északra is, felderítő ütközetek folytak, amelyek ránk nézve sikeresen végződtek.

A német trónörökös hadcsoportja:

Soissonstól északkeletre a tűzérési esata tovább tart. Az itt összevont tűzérési tömegek végsőkig fokozott, átmenetileg is csak éjjel esükenő, erővel harcoltak egymás ellen. Vauxaillon és Braye között a tartós tömegtüzelés az előttünk fekvő harcteret tülesérmezővé változtatta. Francia felderítő csapatok egyes előretöréseit visszavertük. Nagyobb támadások ezideig nem történtek. A Maastól keletre a tűzérési tevékenység tegnap délután fokozódott. Több vállalkozásból foglyokat szállítottunk be.

Keleti harctér:

Dagoeszigeten csapatokat szállítottunk partra. Itt tengerészeti osztagok abból a célból, hogy a partraszállásra kiszemelt helyeket biztosítsák, már néhány nappal ezelőtt megvetették lábukat. Az itt megkezdett hadműveletek tervszerűen folynak. A Keleti tengertől a Fekete tengerig nincs jelentős esemény.

Macedóniai harctér:

Az Ochrida-tó nyugati partján visszavertünk ránk támadó francia századokat. Monastirnál, a Cserna hajlásban és a Bobropoljen feléledt a tűz. Ludendorff, első főszállásmester. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Teljesítik a városi tisztviselők kívánságait.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad város szervező bizottsága és pénzügyi bizottsága ma délután Varjassy Lajos polgármester elnöke alatt együttes ülést tartott, melyen véglegesen megszövegezték azt az elaborátumot, melyet a városi tisztviselők és alkalmazottak fizetés rendezésének érdekében az október 24-iki közgyűlés elé időnek terjeszteni. A polgármester megnyitva az ülést, közölte a kettős bizottság tagjaival, hogy azok a nehéz viszonyok, a melyek a tisztviselőkre napról-napra súlyosbodnak arra kényszerítették őket, hogy helyzetük javítása végett a közgyűléshez forduljanak. Kijelentette a polgármester, hogy a maga részéről méltányosnak tartja a kérelmet, mert csak attól a tisztviselőtől lehet megkívánni nagyobb munkát, aki nem küzd anyagi bajokkal.

Ezután Zubor Andor tanácsnok ismertette a tisztviselők elaborátumát, melyet mai lapunkban közöltünk, s előterjesztette Kélnyi János főszámvevő véleményét is. A bizottság az elaborátumot pontról-pontra tárgyalás alá vette.

A főszámvevő a számítások alapján kimutatta, hogy a tisztviselők fizetésjavítása összesen 381.000 korona évi összeget jelent, mely magában foglalja az összes költségeket és amelyből 1917. évre 79.000 korona lenne a szükséglet. Ezt az összeget a bizottság nem találta nagynak és méltányosan belátta azt is, hogy a kérelemnek elfogadása esetén is csak pillanatnyilag segített a tisztviselők helyzetén. A tanítókra és diákokra nem történt döntés, hanem a bizottság javasolta, hogy a tanács terjesszen elő a novemberi közgyűlés elé javaslatot, hogy hogyan gondolja ezek helyzetének javítását.

A magunk részéről ezt az eltolást érhetetlennek és veszedelmesnek tartjuk, mert az által érintettek éppen úgy szenvednek már most is a háborus nehézségek miatt, mint a többiek, akiknek az ügye sürgős. A közgyűlés, hangulata most kedvező, tehát most egyszerre minden városi alkalmazott helyzetén akar segíteni, még azokén is, akik nincsenek táblázatokba sorolva és akiknek nincs nyugdíjjogosultságuk. Valamennyinek kezére szükös és keserű.

Elfogadta a bizottság általánosan a városi alkalmazottak időnek öt évről három évre való leszállítását. Javasolta a szolgálati pótlék rendszeresítését és végül háborus városi pótlék címén az elaborátumban foglalt összegeket vagyis kétszázötven nyolcszáz koronáig terjedő összegeket javasolt. Tehát a városi alkalmazottak 200-tól 500 koronáig, a tisztviselők pedig: a XI. fizetési osztálybelieknek 500 koronát, a X. és IX. fizetési osztálybelieknek 600 koronát, a VIII. és VII. fizetési osztálybelieknek 800 koronát és a polgármesternek, aki egyedül van a VII. osztályban ezer koronát javasol a bizottság a közgyűlésnek megszavazásra. Ezt a városi pótléket csak azok kapják, akik jelenleg szolgálatban vannak és nyugdíjjogosultsággal bírnak. Így megkapják ezt a hadbavonultak is. A nyugdíj számításánál a bizottság javaslata akképp hangzik, hogy minden háborus év duplán számítandó.

Adler Andor bizottsági tag a kis fizetési városi alkalmazottak és a rendőrlégénység helyzetének javítása érdekében emelt szót és kijelentette, hogy súlyt helyez a rendőrlégénység pótlékának emelésére. Kiszámitotta, hogy egy-egy rendőr összevédelme évenként 1900 korona. Ennél a fizetésnél egy kocsisnak, vagy egy akármilyen szolgának is sokkal nagyobb jövedelme van, már pedig a városnak és a közönségnek egyaránt elsőrendű érdeke az, hogy a rendőrlégénység jobban legyen fizetve és hogy megbízható elemekből álljon. Javasolja, hogy a városi kisfizetésű alkalmazottak és a rendőrök nagyobb pótléket kapjanak. Szóvá tette még, és kérte, hogy a detektívek fizetésén is javítson a bizottság.

A kisfizetésű alkalmazottakra nézve a kettős bizottság az eredeti javaslat mellett foglalt állást és javaslatba hozta, hogy a detektívek ügyének végleges rendezetése céljából a detektívek e minőségükben eltöltött összes szolgálati idejüknek betudásával 1917. évi július hó elsejétől kezdve mindenben a XI-ik fizetési osztálynak megfelelő elbánnásban részesítendők. Így tehát már rájuk is kiterjed e három éves kétszáz koronás előléptetés, a szolgálati pótlék intézménye és a magasabb családi pótlék, aminek következtében megszűnik az az eddigi anomália, hogy az öregebbek hátrányban részesültek a fiatalabbakkal szemben.

Miután megállapította a bizottság, hogy a törvényhatóságnak nem áll módjában, hogy anyagi szolgáltatásokat már november elsején előlegképpen kiadja, javaslatba hozta, hogy a novemberi fizetéseket terhelő levonásokat a következő hónapokra tolják ki. A költségek fedezéséről a bizottság úgy találja lehetőnek a gondoskodást, hogy a város a szükséghez képest kölcsönt vegyen fel.

Végül előterjesztette a polgármester az adólisták kérelmét is, melyet az ülés alatt nyújtottak be és amely magasabb osztályba való átminősítésükre vonatkozik. Miután azonban kérelmük ellenkezik a törvény rendelkezéseivel, a bizottság nem ajánlotta elfogadásra.

TÖRVÉNYKEZÉS.

Az aradi esküdteket a legközelebbi ciklusra most sorsolták ki. Rendes esküdtek lettek: Arenstein Gusztáv írodavezető, Bakonyi Károly ny. vasúti főellenőr, Bokor Alajos magánhivatalnok, Brasch Simon tejesarnok tulajdonos, Czifler Izrael lakatos mester, Ecker Gyula háztulajdonos, Cs. Endes Dániel lapszerkesztő, Gerber Lajos fűszerkereskedő, Geller Izidor ékszerész, Gross Aladár dr. ügyvéd, Hegedűs Gyula kereskedő, Heim János kereskedő, Hunyady József ny. vasutas, Jász György ny. Acsev. kalauz, Keppich Zsigmond kereskedő, Feix Jakab zongora készítő, Kovács Soma gépkereskedő, Lehoczki György hentes, Lippai Dezső hírlapíró, Balla Simon szabó mester, Baross Lajos dr. kereskedő, Brunner Lajos kereskedő, Csatlós Ignác szabó mester, Ehrenfeld Ignác kereskedő, Eckhard Ede takarékpénztári h. igazgató, Farkas Ábrahám szeszereskedő, Georgiadesz József szabó, Havas Sándor ügynök, Keizer Albert vendéglős, Koszka Emil vaskereskedő. — Helyettes esküdtek: Multas Adolf tőzsdés, Müller József festő, Matzky Károly cukrász, Mencer Jakab ügynök, Mannheim Aladár dr. ügyvéd, Nagy Adolf bádogos, Nagy Sándor dr. ügyvéd, Pollák Arnold szállító, Rajku Demeter háztulajdonos, Reusz Sándor sórraktáros.

Tizenöt választás Arad megye közgyűlésén.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

E hó 29-én rondes évnegyedes közgyűlést tart Arad megye törvényhatósági bizottsága. A megyegyűlésen tudvalevőleg betöltik a megüresedett alispáni széket és még tizenegy állásra ejtik meg a választást. A legilletékesebb helyről szerzett információ szerint az irányadó körökkel történt megállapodás alapján az állások betöltése a következőképpen történik meg:

Alispán lesz: Schill József vármegyei főjegyző.

Vármegyei főjegyző lesz: Darányi János tb. főszolgabíró, vármegyei első aljegyző.

Aradi járási főszolgabíró: Boros Iván v. n. másodfőjegyző.

Magyarpécskai járási főszolgabíró lesz: dr. Kabdebo Antal tb. főszolgabíró, ottani helyettes főszolgabíró.

Elekai járási főszolgabíró lesz: Hajdu József tb. főszolgabíró, ottani helyettes főszolgabíró.

Tornovai járási főszolgabíró lesz: dr. Bogdányi Béla tb. főszolgabíró, ottani helyettes főszolgabíró.

Másodfőjegyző lesz: dr. Horváth László aradi járási szolgabíró, jelenleg katonai szolgálatban.

Másodfőjegyző lesz: Antalfy Lajos az aradi járás vezetésével megbízott tb. főszolgabíró.

Vármegyei aljegyző lesz: dr. Körössi Sándor tb. aljegyző, helyettes aljegyző.

Szolgabíró lesz: dr. Vaja Béla tb. szolgabíró, közigazgatási gyakornok, katonai szolgálatban.

Szolgabíró lesz: dr. Vásárhelyi Miklós tb. aljegyző, közigazgatási gyakornok.

Szolgabíró lesz: Czárán Géza tb. szolgabíró az aradi járásban.

Szolgabíró lesz: dr. Geck Ottó tb. szolgabíró a világosi járásban.

Szolgabíró lesz: Vermes Béla tb. szolgabíró a borossebesi járásban.

A megyegyűlés gazdag tárgysorozatának legérdekesebb pontjai ezek:

Dr. Dálnoki-Nagy Lajos Aradvármegye alispánjának beadványa, mely szerint hivatali állásáról egészségi okokból lemond és nyugdíjaztatását kéri. (Ezután következnek a választások) A közigazgatási bizottságban a megbízás lejártán megüresedő tagsági helyek betöltése az 1918—1919-ik évekre. — Wekerle Sándor dr. m. kir. miniszterelnök leirata m. kir. miniszterelnökké történt kinevezéséről és a m. kir. kormány magalakításáról. Hadik János gróf az Országos Közéletnevelési hivatal vezető m. kir. miniszter leirata hivatalba lépése alkalmából. Az állandó választmány előterjesztése 2 százalékos törvényhatósági pótdadónak a tisztviselői nyugdíj alap fedezetlen szükségleteire leendő megajánlása tárgyában. — Az állandó választmánynak előterjesztése a vármegyei köz- és árvapénzek elhelyezésére szolgáló pénztárazetek kijelölése iránt.

U. a. előterjesztése az 1917. évi háztartási költségvetési előirányzat kiadási rovatai között a hitelátruházás engedélyezése iránt.

U. a. bemutatja megállapítás végett a községi és körorvosok illetményeire az 1918. évben az állampénztárból kiutalandó összegekre vonatkozó szükségleti kimutatásokat.

U. a. előterjesztése az egyes vármegyei községek terhére elhagyottá nyilvánított gyermekek tartásával az 1916. évben felmerült költségek részbeni megtérítésére államszegély kérése iránt.

Az igazoló választmány újraalakítása az 1918. évre.

Az igazoló választmány a legtöbb adót fizetők 1918. évi névjegyzékét beterjeszti.

A vármegye állandó választmányának előterjesztése, a hadi szükségletek fedezetére kibocsájtott VI. hadikölesség kötvényeiből 110000

(száztizezer) korona névértékű 6 százalékos magyar királyi állami járadékkölességkötvény jegyzése iránt. (10600-917. alispisz.)

U. a. előterjesztése a vámmalmok által azedhető vámszázalék legmagasabb mértékének megállapítása tárgyában.

Ezután községi ügyek következnek.

Megáll a munkapárt a nemzet előtt.

— A képviselőház ülése. —

Saját tudósítónk telefonjelentése.

Féltizenegy után gyér padosorok előtt nyitotta meg az ülést Szász Károly elnök. Bejelentette, hogy Holló Lajos sürgős interpellációra kért engedélyt a külügyi helyzet tárgyában. A Ház az engedélyt megadta.

Az ülés alatt azonban Wekerle Sándor miniszterelnök felkereste Holló Lajost, a ki átadta neki az interpelláció szövegét. Wekerle közölte Holló Lajossal, hogy miután Czernin gróf külügyminiszter ma Budapestre érkezik, sokkal helyesebb volna, ha Holló kedden terjesztené elő interpellációját, a mikor Wekerle már abban a helyzetben lesz, hogy a külügyminiszterrel folytatott megbeszélés alapján már válaszolhat is. Holló Lajos ebbe beleegyezett és így interpellációja keddre marad.

Ezután idősb. Erdélyi Sándor mint az összehírdetlenségi bizottság újonnan választott helyettes elnöke letette az esküt. Ezután következett

az indomítás

tárgyalása.

Münnich Kálmán, a pénzügyi javaslat előadója szerint a pénzügyminiszter személyében oly szakértő van a kormány élén, a ki már a múltban is bebizonyította kiváló képességeit. A pénzügyi bizottságban a miniszterelnök teljesen megnyugtató kijelentéseket tett, melyekhez neki nincs további megjegyzése.

(A koalíciós iralom.)

Farkas Pál munkapárti szólott elsőnek a javaslatához. Ha a munkapártnak a mai kormány iránt némi bizalma van, ez csak a Wekerle személye iránt érzett bizalom. (Helyeslés a jobboldalon.)

Foglalkozik ezután a kormányelnök-változás történetével. Az új rendszert a családi berendezkedésnek olyan toka követte, a mi a magyar politikai életben páratlan. (Zajos helyeslés a jobboldalon.) Még azok is, a kik hívei voltak a kormánynak, dörmögve emlegettek, hogy a sógorok és atyfiúk elhelyezésében sohasem juttatták ilyen kifejezésre a családi vonatkozásokat, mint a mostani kormány alatt. A munkapárti kormány alatt nem volt így. Tessék csak visszaemlékezni arra, hogy a miniszterelnök két fivére megsebesült, a belügyminiszter fia elesett, a honvédelminiszter fia megsebesült, a király személye körüli miniszter fiának lábát többől amputálni kellett, míg a radikális demokrácia hívei mohón élvezték az új szalonkocsiknak és az újonnan beszerzett automobiloknak előnyeit, a népgyűlölő Tisza István eltűnt a bukovinai őserdőkben, hogy ott hajdúi és békéri legényei körében megismerkedjék a frontélet szenvedélyeivel.

A kormányban nincs meg az őszinteség bátorsága. Wekerle miniszterelnök Macchiavelli egy késői hívének tartja magát és ha a belügyminiszter urnál hozná fel a zárórendeletét és mála tette kifogást a főispáni vacsorák betöltése miatt, (Nagy derűtség.) a belügyminiszter ur bizonyára megtalálná a szavakat a melyekkel az illetőket több önmérsékletre figyelmeztetné.

Felkiáltások: Ne személyeskedjék!

Farkas Pál: Ez a párt sohasem személyeskedett!

Landauer Béla: Mit csinál most?

Farkas Pál (Landauer felé): Most csak tényeket állapítunk meg és ne kívánja a képviselő ur, hogy bővebben feszegetsem a tárgyat, a mely csak a belügyminiszter urra le-

hetne kellemetlen. (Nagy zaj a baloldalon, derűtség a munkapárton.)

(A felmentések visszavonásáról.)

A kormánypártok izgatott és heves közbeszólásai közben foglalkozik ezután a vármegyei felmentések visszavonásával, főleg a hunyadmegyei viszonyokkal. Ne mondják az urak — folytatja — hogy nem tudnak ezekről a dolgokról. Ha a belügyminiszter ur a vármegyékben nem tud intencionálnak érvényt szerezni, akkor kezelje erősebben a renitens főispánokat. Az új pártalakulásról beszél. Nincs helye — ugymond — olyan új pártoknak, a mely a kormányt támogató pártok kölesönös elvi engedményeivel, belső meggyőződés és közös világnézet nélkül jön. A munkapárt felrobbantására először a harag és a fenyegetés eszközeivel törek, ezután lágy és hízog hangok hallatszottak, kapaettalások. His mégis mindössze tíz ember akadt, a ki ennek a felkivásnak eleget tett. A munkapárt megáll továbbra is a nemzet előtt. Kérni a miniszterelnök urat, hagyja abba a megkerülésnek, az aláírási ívekkel való csábításnak ezt a rendszerét.

Wekerle Sándor miniszterelnök olyan mozdulatot tesz, mintha azt akarná mondani, hogy ő nem is csinált ilyet soha.

Farkas Pál: az ut a munkapártúhoz Tisza István gróton át vezet. (Eljenzés a munkapárton.) A munkapárt abban a tudatban van, hogy egy kincset őriz és azt minden körülmények között meg fogja védeni. Előgocsa a javaslatot.

(Tökefeles irányzat a Házban.)

Meskó Zoltán a következő szónok. Kijelenti, hogy bizalma van a kormánynak. A felmentések késedelemes elintézését kívánja.

Radvácsy Antal báró támogatja Károlyi Mihály grótot külpolitikájáért. Kijelenti, hogy a munkapárt nem íd a választásoktól, ahol alkalma fog nyitni bizonyítani erejét.

Jakabffy Elemér Ausztria ellátását teszi szóvá. Beszél a román tanítóképzédekről. Kifogásolja, hogy Mezőssy Béla úgében a választott bíróság döntésével megelégedett.

Ezután felfüggesztik az ülést és délután Simonsics Elemér elnököl.

Pál Károlyi szólal fel. A választójoggal foglalkozik és kifogásolja, hogy a tervezetet eddig nem publikálták. Az eddigi adatokból megállapítja, hogy a választójog nem lesz általános, egyenlő és titkos. Barokk formában jelentkező pluralitásnak minősíti, hogy a négy polgárit végzett nőknek választójogot adnak. Beszél ezután a délszláv kérdérről. Kijelenti, hogy Tisza István grótnak ebben nagyon helyes volt a politikája. Szóvá teszi, hogy Andrássy Gyula gróf nem jelent meg a miniszterelnöki beszéden, ahol Czernin Ottokár gróf beszélt.

Sterényi József az alkotmánypárt nevében emelkedik szóásra. Andrássy Gyula gróf azért nem jelent meg a miniszterelnök ebédjén, mert a meghívó nem jutott el idejében hozzá az erdélyi havasokba. Csodálkozik, hogy munkapárt le akarja szállítani Czernin gróf beszédének külpolitikai jelentőségét. Majd rá tér az indemnitásra és helyesli a hadisegélyek fel-emelését. Sajnája, hogy a Házban töke ellenes irányzat kapott labra, pedig csakis a nagytökre támaszkodva lehet helves agrár politikát csinálni. A nagy pénzügyi terhek elviselésére szükséges, hogy mindenki többet dolgozzék, többet termeljen, úgy az iparban, mint a mezőgazdaságban, amit csupán a nagytökre tá-

maszkodva lehet elérni. A javaslatot elfogadják.

Ezután szünet következik és utána Vermes Zoltán szólal fel. Szóvá teszi, hogy a megszállott szerb területeken a bányászok nyomorognak. Kormány intézkedést kér. Mándy Samu azt fejtegeti, hogy a radikális választójogot nem a magyar nép, hanem a választójogi blokk kéri. Sürgeti a termények magasabb maximalását.

Gundisch Guidó az utolsó felszólaló, aki elítéli az osztrák parlamentben Magyarország ellen elhangzott támadásokat.

Utána az ülést az elnök felfüggesztette és a legközelebbi ülés kedden lesz.

(Interpelláció.)

Pop C. István országgyűlési képviselő interpellációt jegyzett be a magyarországi román polgárok internálása és azok ellátása ügyében. Interpellációjában főleg a Sopron környékén internáltak helyzetének javítását, tüzelő anyaggal és élelmiszterrel való ellátását sürgeti.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

VAROS ES MEGYE

Elvi jóváhagyás a telékértékadó ügyében

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad város törvényhatósági bizottságának 1917. évi május 9-én tartott közgyűlése határozatilag megalkotta a telékérték adóról szóló szabályrendeletet. Ez ellen a határozat ellen Lukácsy Lajos, Martens Cázárné, Kovács Imre és társai a III. kerületi polgári kör, Otrubay Károly és társai, vesül Gutzjahr Mihály és társai felebbeszét adtak be a belügyminiszterhez. Ennek következtében — mondja a ma érkezett miniszteri leirat — az idézett határozatot a szóbanforgó szabályrendelettel együtt felülvizsgálván a pénzügyminiszter egyetemesleg a következőkről értesíti a város közönségét:

Bár a tervezett adó behozatala ellen elvi kifogása nincsen, mindazonáltal a szükséges kormányhatósági engedélyt ezúttal még megadhatónak nem találom, mert a szabályrendelet szövegében megfelelő módosítások szükségesek.

A polgások részletes felsorolása után felhívja a miniszter Arad város közönségét, hogy amennyiben a szükséges kormányhatósági engedélyt elnyerni, illetőleg a szabályrendelet jóváhagyását kívánja, a szabályrendeletet a közölt észrevételeknek megfelelően dolgozza át. Figyelemmel azonban a szóbanforgó adó melébbi életbevitetéséhez fűződő fontos háztartási érdekekre, nem tesz észrevételt az ellen, hogy amennyiben a szabályrendeletet a közölt észrevételeknek megfelelően módosítani, a törvényhatóság azzal egyidejűleg a szabályrendelet életbevitetéséhez szükséges előintézkedéseket is megtesse.

Az októberi városi közgyűlés folytatásos sorrendje. 19. A tiszti ügyesség betérjeszti az aradi ipar és kereskedelmi kamarával megkötött házladási szerződést jóváhagyás végett. 20. A tanács bemutatja a m. kir. belügyminiszter rendeletét, amellyel a mozgóképszínházak által fizetendő százalékok felemelése tárgyában hozott közgyűlési határozatot jóváhagyja. 21. A tanács előterjesztése az aradi női felső keresk. iskolánál rendes tanári állás szervezése tárgyában. 22. A tanács javaslata az aradi felső keresk. iskolánál működő tanárok családi pótlékának elegendőként való utalványozására vonatkozólag. 23. A műszaki bizottság javaslata a második műegyetemnek Aradon való létesítése tárgyában. 24. A tanács javaslata az aradi ág. h. ev. egyházköztség részére államsegély kérése tárgyában. 25. Ozv. Csurgay Árpád né kér, hogy fia részére megszavazott ingyen ebéd (Menza Akadémika) díjai neki pénzben adassék ki. 26. A tanács bejelenti, hogy a budapesti Mensa Akadémika Egyesületnél létesített alapítványi hely megüresedett. 27. A tanács bejelenti, hogy a vallás- és közoktatásügyi miniszter döntése folytán a Hertschka-féle alapít-

vány közül három megüresedett. 28. A tisztii ügyészség bemutatja az aradvárosi iparostanonciskola részére szükséges taneszközök szállítása tárgyában Kerpel Izsóval kötött szerződést jóváhagyás végett. 29. A polgármester bemutatja az aradvárosi tvh. hadigondozó bizottság és az „Osszetartás” szabadkőmives páholy előterjesztését, melyben „Népiroda” működéséhez anyagi támogatást kérnek. 30. Tanács előterjesztése az Erdélyi-ut 7. sz. telek előtt elvornuló 284 négyszögölnyi utca területnek Karabás Péternek leendő eladása tárgyában. 31. Prodanovits Demeter Miklós kérvénye a néhai Prodanovits Demeter által tett alapítvánnyal kapcsolatban telhermentesítési és törlési engedély kiadása iránt.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Színházi heti műsor.

Vasárnap d. u. 3 és fél órákor mérsékelt helyárakkal: **Mágus Miska.**

Este 7 és fél órákor rendes helyárakkal: **Piros ügyellár.**

Hétlőn: **Osárdás királyné.**

Kedden: **A dada, ujdonság, először.**

Szerdán: **A dada, másodsor.**

Csütörtőkn: **Márványmenyasszony, ujdonság először.**

Pénteken: **Márványmenyasszony.**

Szombaton d. u. 3 és fél órákor: ifjusági és népies előadás: **Lavotta szerelme.**

Este 7 és fél órákor rendes helyárakkal: **Márványmenyasszony.**

* **A színházi iroda hírei.** A jövő heti műsoron két ujdonság szerepel és mindkettő a fővárosban nagy sikert aratott darab. Az egyik Bródy Sándor kitűnő ujdonsága. A Dada, melyet a budapesti nemzeti színház tart állandóan műsoron, a másik pedig Straus Oszkár kitűnő operettje, A márványmenyasszony, a Vigszínház nagy sikert aratott operettje. A két ujdonságon kívül egy estét tölt be a Osárdás királyné kitűnő operett, mely lassan közeledik az első félézázados jubileumához. A legközelebbi ifjusági előadás szombaton d. u. 3 és fél órákor Emma Izsó pompás daljátéka, a Lavotta szerelme lesz. **A dada bemutatója.** Nagy és gondos előkészülettel próbál naponta a személyzet a legközelebbi ujdonságból, melynek bemutatója keddre van tervezve. A dada kimondottan elsőrangú szereposztásban kerül színre. A márványmenyasszony operett bemutatója. Csütörtőktől kezdve kerül színre a Vigszínháznak paratlan sikert aratott ujdonsága, a címszerepben Horváth Mici, a vezető 16 férfiszerepek Győző, R. Tóth József, Kertész és Várnai kezében vannak.

* **Tompa ünnepély.** A Kölcsey Egyesület f. évi november hó 4-én délután 5 órákor a kulturpalota nagytermében megünnepeli Tompa Mihály születésének száz éves évfordulóját. Tompa irodalmi jelességeit Császár Elemér dr. a budapesti egyetem tanára, a kiváló irodalomtörténész fogja méltatni.

* **A Nők Szabad Licentia első előadásorozata** nov. 5-án kezdődik és karácsonyig tart. Hetenkint 3 előadás lesz és pedig hétfőn, kedden, csütörtőkn és pénteken este 5-től 7-ig, mindig 2—2 előadás. A részvételi díj 60 korona, tisztviselőknak 30 korona. Beiratkozni lehet hétfőn, kedden és szerdán, délután 3-tól 4-ig, a f. u. kereskedelmi iskolában, földszint balra első ajtó.

Ez első sorozat programja: Barta Elemér: Az élelmiszerek kémiaja. Bíró Sándor: A művészet a XIX. sz. első felében. Jancovics Ferenc dr.: A modern gondolkodás kezdetei. Kara Győző: A XIX. sz. első felének politikai története. Somogyi Gyula dr.: A német klasszikai irodalom hatása a magyarra.

Szőllősi István: Modern törekvések a nevelésben. Varjassy Lajos dr.: A pénz. Zádor Imre: A modern technika fejlődése.

* **Tánckoncert.** Ritka érdekességű tánckoncertet rendez a kulturpalota nagytermében november 3-án, szombaton este fél 8 órákor **Barrison Gertrude** a világhírű dán táncművésznő, kit országos körútja alkalmából az aradi Nővédelmi Hivatalnak sikerült egy estélyre megnyernie. Az estélyt a Nővédelmi Hivatal, a Napközi Otthon és a Hadiárvák internátusa javára rendezi. **Barrison Gertrude** a legfinomabb egyéniségű táncosnő; koncertje szigoruan klasszikus, mintegy zenetörténelmi célzatúak. Bach, Haydn, Mozart, Schubert, Beethoven műveit ugyanolyan utánozhatatlan finomsággal oldja meg, mint Burmeister a legújabbjával. A művésznőt, akit Európa minden metropolisában fenomenális táncúért ünnepeltek, legutóbb Berlinben A Verein für Kunst a Künstlerhausban léptette fel, ahol furorikus sikert aratott. A tánckoncertre a jegyeket Scherhag H. és fia cég szíveskedéssel árúsítja 10-1 kor. árban.

* **A „Boldogság”.** Budapestről telefonálja tudósítónk: **Drasche-Lázár Alfréd Boldogság** című háromfelvonásos színművet írt, amelyet a Vigszínház igazgatóságának nyújtott be. A darab alighanem már az idei szezonban előadásra kerül.

Bujkáló népfőlkelőkötelesek szigorú ellenőrzése.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Varjassy Lajos polgármesterhez ma érdekes rendelet érkezett. A népfőlkelési kötelezettség szabályszerű teljesítésének ellenőrzése végett a honvédelmi miniszter újból elrendelte, hogy a törvényhatósági joggal felruházott és a rendezett tanácsú városokban a rendőrség közegei a pályaudvarokon (a vasuti állomásokon) vásárokon, vendéglőkben, kávéházakban és általában minden olyan helyen, ahol sok ember megfordul és ahol például üzleti vagy efféle tevékenység folytatható, a jelenlevő oly népfőlkelésre kötelezett egyéneket, kikről velemelmezhető, hogy hadkötelezettségük teljesítését elmulasztották, szólítsák fel igazolásra az iránt, hogy hadkötelezettségüknek, illetve szemlekötelezettségüknek miként tették eleget; az alkalmasnak talált egyéneket pedig még arra nézve is, hogy a népfőlkelési tényleges szolgálat alól felmentettek-e, illetőleg mi okból nem vonultak be tényleges szolgálatra.

Igazolási okmányul csak szabályszerűen kiállított eredeti iratok fogadhatók el.

Az eddigi szemlén alkalmatlannak talált munka vagy foglalkozás nélküli egyének pedig, kik a jelen nehéz viszonyok között a társadalomnak csak terhére válnak, a védtörvény 7. §-a alapján behívandók és a munkásosztagokba leendő átadásuk útján hadiszolgálatra kötelesek.

Kis és nagyközségek területén a szükséges ellenőrzést és igazolásra való felszólítást az illetékes esendőparancsnokságok portyázó járőrei foganatosítsák.

A honvédelmi miniszter fenti rendelete alapján tartandó ellenőrzés november hó végén megismétlendő.

FIGYELMEZTETJÜK lapunk t. olvasóit, hogy a lapkihordóktól újságot vásárolni, vagy náruk a lapra előfizetni szigoruan tilos. Aki ezen óvást figyelmeztetésbe nem veszi, büntetendő cselekményt követ el. :-: :-: :-: :-:

Szeméremértő novella.

Saját tudósítónk telefonjelentése.

Budapestről telefonálja tudósítónk: A királyi ügyészség pert indított a Nyugat hasábjain megjelent egyik novella miatt, amelynek Zia volt a címe. Szerzőként Déri Tibor fiatal író jelentkezett, aki műve egyes kitételei és egész tartalma miatt szemérem elleni kiharásás címén, állítottak bíróság elé. A pert ma tárgyalta a budapesti királyi törvényszék.

A vádlott író kijelentette, hogy a novella híte szerint nem fajtalan, mert művészi alkotás. — Én költő vagyok — mondotta — és alkotok, ha nyers és érzéki témát dolgozom is fel. A védő szakértők kihallgatását kérte, de a főügyészlyettes ellenezte ezt, mivel az írásfelelőtlenség elbírálásánál nincs szükség szakértők kihallgatására, a jelen esetben pedig világos, hogy a kérdéses novella durván sérti a szeméremet.

Igy vészkedett a törvényszék is, mert Dérit vétkesnek nyilvánította és az enyhítő szakasz figyelembe vételével kétszáz korona fő- és hatfigyelembe vételével kétszáz korona fő- és hatvan korona mellék büntetésre ítélte. Az elítél felbbezett.

Országos villamos központ.

(A kormány beleszól a városok és a villamos-társaságok vitájába.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A kereskedelmi miniszter értekezletre hívta össze a nagyobb villamos áramot szolgáltató vállalatokat, hogy mesbeszéljék, mi módon volna lehetséges a város és a villamos társaságok között az egységár emelés kérdésében felmerült ellentéteket kiegyenlíteni. Az értekezlet az igazságügyminiszteriumban, Tóry Gusztáv igazságügyi államtitkár elnöklésével folyt le.

A kereskedelmi miniszteriumot Morkhol Gyula iparfelügyelő, a belügyminiszteriumot Farkas Kálmán min. tanácsos képviselte. Képviseletük magukat a székesfővárosi elektromos művek, a Részvénytársaság villamos és közl. vállalatok számára, a Ganz-féle Villamos-ság, a Phöbus villamos vállalatok r.-t., a Siemens Schukert Művek, a Budapesti helyi érdeklő vasut, a Magyar Elektrotechnikai Egyesület. Az értekezleten felszólltak: Esry Aurél dr. Sichernann Bernát dr. ügyvédok, Stark Lipót és Herzfeld vezérigazgatók, Lanier József dr. vezértitkár, Zala Hugó dr. igazgató és kifejtették, hogy anyagi romlásuk nélkül nem tudják a szerződéseket teljesíteni és a kormány sürgős beavatkozását kérték.

Az elnökő államtitkár megígérte, hogy a kormány alkalmasint rendeleti úton fog a vállalatokon segíteni és nincs kizárva, hogy egy villamos központ fog felállíttatni, amely hivatalos lesz konzultatív, esetleg mint ítélkező fórum is, a nézeteket kiegyenlíteni. Ma a bíróságok kénytelenek szakértőket ízenybe vonni és abban az összes bíróságok megegyeznek, hogy lehetetlen háboru előtt, sőt egyes esetekben a háboru alatt keletkezett szerződéseket is teljesíteni az anyaga és a munkabérek állandó emelkedése következtében.

„Hiteles akták” Bolo pasa botrányáról.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Hetek óta diplomáciai szenzációként tárgyalja az egész világ sajtója Bolo pasa afférját. A franciák mindtnáron be akarják bizonyítani, hogy az összeomlás előtt álló Németország minden megengedett és meg nem engedett eszközzel békehangulatot akar teremteni Franciaországban. Csak az Almerayda, Dubois Turmel neveket kell említeni, hogy ennek a francia hadjáratnak fejlődését az ember emlékezetébe idézze, de egy sem kavart annyi port, mint

Bolo pasa botránya.

akit most azzal vádolnak, hogy Németország megvásárolta a békepropaganda szervezése céljából és akit ezért leisz tartóztattak. A szenzációs botrányról — amelynek, mint ismeretes, Malvy belügyminiszter és valószínűleg most a Painlevé kormány isáldozatául esik — csak szórványos részletek jutottak el a központi hatalmak sajtójába. Most azonban az *Aradi Közlönynek* módjában áll *Hervé* Gusztáv lapja, a „*Viktorie*” nyomán a német kormány, valamint a volt washingtoni német nagykövet, *Bernsdorff* gróf ellen egybegyűjtött adatokat ismertetni. *Hervé* leírása úgy hat, mint egy szenzációs korrupció-vád és a következőképen hangzik:

— „Az alább közlendő okmányok — írja *Hervé* —

behíányítják Bolo alávaló ízelmeit,

amelynek az volt a céljuk, hogy Franciaországban a béke érdekében mozgalmat szervezzen. Ezt a célt a sajtóval és pedig a megvásárolt „*Le Journalist*” akarták elérni. Az okmányok azonban leleplezik azt is — és ez a legnagyobb jelentőségük — hogy közös szál fűzte össze az amerikai tárgyalásokat a Svájcban lefolyt tárgyalásokkal. Ismerjük azt a férfit is, aki közvetítőként szerepelt és ez *Saint-Regis*. A bizonyításul szolgáló okmányok a következők:

— Mindenekelőtt öt titkos sürgönyt közlök, amelyeket *Bernsdorff* váltott *Jagóval* 1916. februárjában és márciusában, a Bolo-üggyel

kapcsolatban. Ezeket az okmányokat *Lansing* államtitkár október 6-án átadta a nyilvánosságnak Newyorkban.

I.—Nr. 679. február 26. Feltétlenül megbízható forrásból kaptam közvetlen értesítést egy politikai akcióról, amelynek az a célja, hogy a zellenséges országokban béke-mozgalmat szervezzen. A szóbanforgó országok egyik legkiválóbb politikai személyisége *egymillió hétszáz ezer dollár* kölcsönt keres Newyorkban, amelyért biztosítékot nyújt. Nem ntvezhetem meg írásban ennek személyiségnek a nevét. A dolog előttem igen komolynak látszik, nem lehetne-e a pénzt azonnal Newyorkba küldeni? A közvetítő feltétlenül teljes titoktartást fog tanúsítani. Kérek sürgönyválaszt. Szóbeli jelentés megy, mihelyt megbízható egyén ezt a jelentést elviheti Németországba. *Bernsdorff*.

I.—Ml. 150. február 29. Válaszolva az ön hatszázhetvenkilenc számú sürgönyére, beleegyezem a kölcsönbe, *de csak akkor, ha a tervbevetett béke-mozgalmat csakugyan komoly*, mert most igen nehéz Newyorkba pénzt küldeni. Ha az ellenséges ország Oroszország, akkor ne foglalozzék ön ezzel az üggyel, mert az említett összeg sokkal kisebb, semhogy eben az országban eredményt lehessen elérni. Akkir se, ha az Olaszország, mert nem érdemes itt oly sok pénzt kiadni. *Jagow*.

— III.—185. március 5. Kérem, utasítsa a Deutsche Bankot, hogy bocsásson *Smidt Hugó* rendelkezésére 9 millió márkát. Az ügy sokat ígér. Teljes részletek mennek. *Bernsdorff*.

— IV.—Nr. 692. március 20. Sürgönyére válaszolva tudassa berni követünkkel, hogy valaki felfogja őt keresni és átad neki egy utlevelet, amely *Saint-Regis* névre szól. Ez a személy összeköttetést keres külügyi hivatalunkkal. A közvetítő ezenkívül azt kívánja, hogy hallgasson a sajtónk Franciaor-

szág belső politikájában beállt változásról, nehogy Németország megalégedése által a dolgot elrontsák. *Bernsdorff*.

— V.—Nr. 206. március 31. Az ön március 20-áról kelt 692. számú sürgönyében jelzett személy még nem jelentkezett Berni követségünknel.

Hallott valami újat Boloról? *Jagow*.

A „*Viktorie*” ezután ismerteti azokat a dróttalan táviratokat, amelyeket *Smidt Hugó* a Deutsche Bank newyorki fiókjának igazgatója és a berlini bank váltottak egymással.

— 1916. március 6. A Deutsche Bank igazgatóságának.

— Lépjejn összeköttetésbe a *Wilhelmstrasse* val és táviratozza meg, vajjon rendelkezésére bocsátották-e a pénzt *Bernsdorff* grófnak. *Smidt Hugó*.

1916. március 9. *Smidt Hugó*nak.

— Válaszul kábeljára *Bernsdorff*-ügyben a *Guarantee Trust Company* megkapja a pénzt a mi számlánkra. Ön rendelkezhetik a tróstitel szemben az összeggel 1914. november 24-én kelt levelünk alapján. *Deutsche Bank*.

— Megkaptam dróttalanukat. Kifizettem *Bernsdorff*nak a *Guarantee Trusa* közvetítésével ötszáz ezer dollárt. *Bernsdorff* még *egymillió száz ezer dollárt* kér, amelyet lassankint ki kell fizetnie. *Smidt*.

— Rendelkezzék a *Trust* után *Bernsdorff* számlájára, további *egymillió hétszáz ezer dollárral*. *Deutsche Bank*.

*Bernsdorff*nak újlag kétszáz ezer dollárt utaltak ki.

A „*Viktorie*” tudósítása a következőket jegyzi meg: A fentebbi dróttalan táviratokban a tulajdonneveket megváltoztatták, ami a táviratok megfejtését megnehezítette. A *Wilhelmstrasse* helyett „*Villiam Foxlei*”, *Bernsdorff* helyett „*Claduel*”, *Guarante Trust* helyett „*Fred Hooven*” állott.

Hogy ismerkedet meg Bolo Bernsdorffal?

címmel a „*Viktoire*” a következő tudósítást adja, amely egy október 5-én kelt Newyorki távirat alakjában mondja el a történeteket. A távirat így szól:

Szendrey Mihály a háborus szinpadai ruházkodásról.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Uj operettet játszanak a színházban. A primadonnán szemek kápráztató toalettek pompáznak. Selyemi harisnya simul a formás láb-szárakra, könnyű topánkák borulnak a kecses lábakra, a szőke és barna parókákon újdivatu kalapok tarkálnak. Nagy drámai premierben gyönyörködik a közönség. A hölgszereplők divatos ruhákban mozognak a színpadon és öltözékekkel is elkábitják a közönséget. De nem csak a színpadon, az utcán, a korzón, az étteremben is sikkesnek, elegánsnak, illuziót keltőnek kell lennie a színésznőnek, hogy le ne rontsa azt a hatást, amit a színpadon kelt.

Miként lehetséges ez? Micsoda boszorkányság, bűbájosság lakozik a primadonnákban, naivákban, drámai szendékben, hogy a mostani rettenetes drágaságban is képesek éppen úgy öltözködni, mint a béke boldog napjaiban? Az *Aradi Közlöny* tudósítója kérdést intézett az aradi Nemzeti Színház művésznőihez és válaszukat egybevetve megtalálhatjuk a választ, mely amilyen egyszerű, éppen olyan dicséretére válik a színház művésznőinek.

Az aradi művésznők egyike-másika nem nagyon érzi a rettenetes drágaságot. A jövedelem nagy, azután meglehetősen bő anyagi forrással is rendelkeznek s így érthető, ha képesek lépést tartani a divattal s ha olyan toalettekben jelennek meg az utcán és színpadon, hogy mindenki csodálattal adózik nekik. De

van a művésznők között sok olyan, aki ugyanazt cselekszi, amit a gondos családanya. Felhasználja régi kelmét, hogy új toalettek készítsen belőle, régi szinpadai ruhákat átfordítat, elavult színű kelmét átfestet, garderobjának minden használható darabját ugyesen, ötletesen és izléssel átalakíttatja és kész az új szinpadai ruha, a közönséget elkápráztató, csodás, pompázó ruha. Hány megtakarított reggeli és uzsonna árába kerül egy-egy ujonnan átformált régi szinpadai öltözet, hány titkos sóhaj, csendesesen elsírt könyv tapad a régi ruhához, amikor előkerül a szekrény beisejéből, hogy új formában, új ráncokkal, új fodrokkal, új díszítéssel simuljon a művésznő testére valamelyik divatos operett-ujdonságban vagy drámai skágerben.

De nemcsak az elsőrangú színésznőknek kell küzködniük a ruha-drágasággal, hanem a karhölgyeknek is, akik a színpadon a keretet adják a képhez. Hogyan bírják ők ki a rettenetes drágaságot és hogyan lehetséges az, hogy a színpadon mégis oly csinosan öltözködjek? A karhölgyek tüllből készítik szinpadai ruháikat, a régi ruhákról leveszik a díszítést és felhasználják az új szinpadai ruhán.

A színészek helyzete kedvezőbb. Minden színésznek még a boldog régi jóidőkből van egy frakk-öltözete, egy pár szinpadai cipője és csizmája. Erre a szinpadai felszerelésre aztán úgy vigyáz, mint a szemé-világára. A csecsemőt nem óvják oly gondnal, mint ahogy a színész félti a szinpadai ruháját, azt az egyet, amelyre mindig szüksége van s amelyet manapság lehetetlen pótolni. Ugyanigy vigyáznak

a színészek az utcai ruhájukra is, amelyet, ha a szükség parancsolja, a színpadon is viselnek. A színészeknek jelmezes ruhákról nem kell gondoskodniuk, a rendező ugyesen kiválogatja azokat a szinpadai ruhákból, ahol úgy örzik őket, mint a *Dárius*-kincsét.

Kíváncsiak voltunk arra is, hogyan segít magán a színház, ha új darabhoz új jelmezekre van szükség. *Szendrey Mihály* színikazgató erre a kérdésre így válaszolt:

— Hát bizony ez nagyon nehéz dolog. Csak egy példát említek. A *Sztambul rózsája*-t akarjuk most előadni. A darabhoz meghatározott színű török tisztii egyenruhákra van szükségünk. Bejártam egész Aradot, voltam Budapesten is, de sehol sem találtam megfelelő kelmét. Már pedig az egyenruhákra szükségünk van, máskülönben a darabot elő nem adhatjuk. Hát úgy segítettünk a dolgan, hogy közönséges flanelt vásároltunk méterjét 60 koronáért, ami valamikor talán 5 koronába sem került. A flanelt átfestettük olyan színűvé, ahogyan azt a darab utasításai előírják. Az átfestés méterenként 10 koronáb kerül. Így aztán megkapjuk a ruhákat. Ha csak elkerülhetjük, nem készítettünk új jelmezeket, mert a konzorcium tagjainak jövedelméből vennők el a költségek fedezésére szükséges összegeket, már pedig az nem lehet a cél, hogy a színtársulat tagjainak jövedelme ezekben a nehéz időkben megcsappanjon.

A közönség ezek után bizonyára még jobban becsül az aradi színészeket, akik az ő kedvéért a ruházkodás terén áldozatoktól sem riadna vissza, minden lehetőet elkövetnek, hogy elegánsak legyenek.

„A legfontosabb tanuvallomást az igazságügyminiszter előtt Hávenstedt a német pénz ágensé, aki Bernstorff és Boló közt mint közvetítő szerepelt. (Hávenstedt a Newyorki Ámsing és társa bankház igazgatója. A szerk.) Szórol-szóra gyorsírói feljegyzés szerint a következőket vallotta:

Kérdés: Milyen viszonyban volt ön a német követhoz?

Válasz: Boló sürgősen megakartá kapni ezt a pénzt s így szólt hozzám: „Meg kell kapnom ezt a pénzt, különben elvesztem.“ Kijelentettem neki: „Csak egy ember van, aki az ön ügyei iránt érdeklődik és ez Bernsdorff gróf, a német nagykövet. Van valami kifogása az ellen, hogy vele erről beszéljek?“ Boló így válaszolt nekem: Én nem ismerem ezeket az embereket és csak önnel akarok tárgyalni. Tegye azt, amit jónak lát, de egyetlenül szerezze meg a pénzt. Franciaul beszélünk és azt amit Boló mondott legjobb tudomásom szerint fordítottam le. Rövid gondolkodás után érintkeztem Bernsdorffal, aki Washingtonba hívott. Elmentem hozzá és elmondtam neki az egész dolgot. Bernsdorff azt mondta, hogy az nagyon érdekes. Humbert Charlest mint igen kiváló embert ismerte névleg, aki Franciaországban kitűnőség. Azt is tudta, hogy a „Le Journal“ egy igen súlyos lap. Végül így szólt Bernsdorff: Nagy dolog lenne nekünk németeknek, ha a közvélemény hangját Franciaországban megváltoztathatnók és rövidesen békére hangolhatnók.

Kérdés: Hol történt ez a bizalmas beszélgetés ön és Bernsdorff nagykövet között?

Válasz: Washingtonban a német nagykövetségen. Bernsdorff végül kijelentette nekem, hogy gondolkodni fog a dologról, de a kért összeg igen nagy és azt kérdezte tőlem, hogy mit tudok Bolóról. Azt válaszoltam, csak annyit tudok, hogy jó ajánlói vannak és igen nagy súlyt lehet fektetni Humberttel való összeköttetésére. Humbertet igen jól ismertem, mert egy igen ismeretes személyiség. Bernsdorff ezután így szólt hozzám: Néhány nap múlva Newyorkban leszek a Ritz szállodában és akkor majd választ adok önnek, keressen ott föl. Visszatértem Newyorkba és elmondtam Bolónak a nagykövettel történt beszélgetésem tartalmát. Boló nagy érdeklődést mutatott anélkül, hogy vitába elegyedett volna így szólt: Mondja meg majd neki a választ, ha a nagykövet Newyorkba lesz.

Néhány napig vártam és egy este telefonon felhívott a nagykövet, aki másnap délelőtt fél tizenegyre a Ritz szállodába rendelt. Megjelentem ott és a nagykövet kijelentette előttem, hogy

hajlandó a pénzt átadni.

mert úgy találja, hogy a dolog igen fontos, nem szabad késlekedni, ámbar vannak aggályai, de mégis megéri az ügy, hogy az ember pénzt fektessen bele. Rövid levelet írtam Bolónak, és tudattam vele, hogy meg van a pénz. Délután hat órakor elmentem a Plázá szállodába, ahol Bolóval találkoztam. Asztalnál ültés így szólt hozzám: Éppen egy levelet akartam írni, amely szerződésül szolgálna és amelyben megjelölném azokat a feltételeket, amelyek mellett visszafizetném önnek a pénzt. Elakarja olvasni? Elolvastam

a levelet, ebben a pillanatban nem tudom felmutatni, mert nem tudom hova lett, de az értelme a levélnek nagyjából az volt, hogy Boló a háboru után két év múlva visszaadja nekem az összeget, nem fizet kamatot és biztosítékul leteszi egy banknál a „Le Journal“ részvényeket. Arra már nem emlékszem, hogy milyen bankot említett, csak azt tudom hogy a részvényeket az én nevemre kellett volna letenni. Abban egyeztünk meg, hogy Boló a részvények mellé egy levelet, vagy egy jegyzéket csatol, hogy én halála esetére fedezve legyek.“

A „Viktoire“ még a következő október 7-éről keltezett newyorki sürgőnyt közli:

— Newyork állam főállamügyésze Morton Levis azt mondta, hogy a számadási szakértők tíz millió font sterlingnél (kétszázötven millió frank) nagyobb készpénz és értékekből álló összeget számítottak ki, amelyeket a háboru alatt Bernsdorff gróf rendelkezésére bocsátottak. A nyomozás kiterjedt arra is, hogy Bernsdorff gróf ezeket a rettenetes nagy összegeket milyen célokra kapta.

Smidt Hugót illetőleg a Deutsche Bank a következőket jelenti ki:

Smith Hugó a multban és még most is a Deutsche Bank helyettes igazgatója. Együttal a német tengerentúli bank igazgatója

is volt és a Deutsche Banknak tengerentúli üzleteit intézte Heinemann urral együtt. A mikor az Amerikával való összeköttetés egyre rosszabbodott, elhatározta a Deutsche Bank, hogy nagykiterjedésű amerikai érdekeinek jogi védelmére teljes joggal felruházott kitűnő tisztviselőt küld Newyorkba. Ez megtörtént 1914-ben Smith ur kiküldetésével. Ama sok bankszerű átutalás közt, amelyek Amerikába mentek, egy napon előfordult egy pénzáttalalás a német nagykövetnek Newyorkba, amelyet Smith urnak kellett kifizetnie. Az utalványt Berlinben egy nagy elszámolási hely állította ki, amely általánosságban illetékes arra, hogy követneinknek fizetéseit és más járandóságait intézze. A Deutsche Banknak természetesen egyáltalában semmi köze sem volt ahhoz, hogy az átutalt pénzt mire használják fel. Hogy mennyire semmi köze sem volt az egész üggyhöz, abból is kiviláglik, hogy a Morgán Trüsthöz tartozó Guarantee Trust Company részesedett a nagykövet részére kiutalt pénznek kézhezjuttatásában. Smith ur jelenleg is Newyorkban van, mert a háboru kitörése megakadályozta őt a visszatérésben.

Mint az Aradi Közlöny megírta, Smith igazgatót a napokban az amerikai kormány letartóztatta.

Ujra dolgoznak a cukorgyáarak.

— Nem kapunk többet nyerseukrot. —

— Az Aradi Közlöny tudósítólától. —

Hónapok óta csaknem elviselhetlen Magyarországon a cukorhiány. Tudvalevőleg Aradon heteken keresztül cukor nélkül maradtak a háztartások, mert a városi közlekedési hivatal a legjobb igyekezete és buzgalma mellett sem tudott kieszközölni egy kis cukrot. A cukorközpont és a gyáarak azt felelték, hogy szállítási zavarok továbbá szénhiány miatt nem tudnak szállítani. Nagysokára aztán sikerült a városnak négy vagon ugynevezett nyerseukrot szereznie a selypi cukorgyárból, holott eddig mindig a mezőhegyesi gyár szolgáltatta ki a várost. Amíg a mezőhegyesi gyár szállítmányait fogyasztottuk, addig nem is volt ok a panasza, mert ez az ipartelep mindenkor a legnagyobb előzékenységet tanúsította Arad közönségével szemben. Valószínűleg anyaghiánya következtében azonban a mezőhegyesi gyár egy ideig nem tudott megfelelő mennyiségű cukrot produkálni, úgy, hogy egy hónappal ezelőtt száz vagonnal volt hátralékban a cukorközpont kiutalásaival szemben.

Az is akadályozta a gyáarak zavartalan működését, hogy a vasúti vonalzárlat miatt nem tudtak cukorrépa-hoz jutni. Megtörtént az a háboruban is felűnést keltő eset, hogy a cukorközpont által meg augusztus elsején a cukrászoknak, mézteskalácsosoknak és a többi cukrot feldolgozó ipartelepeknek kiutalt cukorkvantumot a gyáarak mai napig sem tudták elszállítani.

Az illetékes fórumok már hatszor sürgették meg a cukor expedálását, a központ azonban azt a lakonikus választ adja, hogy forgalmi zavarok miatt a szállítást nem teljesítheti. Ennek következtében úgy Aradon, mint a környékbeli vármegyékben a legtöbb cukrászdát be kellett zárni és a cukrot feldolgozó iparosok augusztus eleje óta tetlenül kénytelenek az időt tölteni. Ezész csomó iparos-egzisztenciát fenyegetett emiatt a tönkremenés veszélye.

Az egész város és a környék közönségét örömmel fogja eltölteni az a hír, amelyről ma értesült az Aradi Közlöny, hogy a cukorgyáarak már megkezdtek az új kampányban működésüket, a cukorrépa átvétele folyamatban van és sokkal nagyobb mennyiség jut a gyáaraknak, mint remélték. A mezőhegyesi cukorgyár már szintén napokkal ezelőtt megkezdte termelését és naponként átlag tíz-tizenkét vagon cukrot állít elő. Ez a kedvező helyzet lehetővé teszi, hogy a hátralékos cukormennyiségek is elszállításra kerüljenek és valószínűleg rövid idő múlva mindazok mezkapják cukorkvantumjukat, akik már hónapok óta várnak arra.

Tudvalevőleg az a hír volt elterjedve, hogy a közönség egész a háboru végéig a legtöbb kiadott nyerseukrot kapja, amely élénk visszafizetést kellett, mert ezt a cukrot eleinte elvezetetlennek találták. Ugy informáltak bennünket, hogy már a legközelebbi alkalommal nem nyers cukrot hanem ugynevezett homokcukor kerül forgalomba, amely csaknem olyan jó minőségű, mint a süveg-cukor. Valószínű, hogy nyerseukrot többet nem kerül a közönség asztalára és véget ér háborus pünkösdi királysága.

— **A kereskedők szabadsága.** A hadügyminiszterium elrendelte, hogy az üzleteik vezetésénél nélkülözhetetlen bevonult kereskedők gyakrabban kaphassanak rövid, különösen megokolt esetben pedig egészen négy hétig terjedhető szabadságot. Egyáltalán iparosok és kereskedők szabadság iránti kérését mindig jóváhagyóan kell láttamozni, kivéve ha ezt különleges katonai érdekű dolgok tiltják meg.

Vázsonyi Vilmos és Grecsák kibékülése.

Saját tudósítónk telefonjelentése.

Budapestről telefonálja tudósítónk: Az a személyi harc, amely az igazságügyminiszteri szék körül Vázsonyi Vilmos és Grecsák Károly között kitört, most végképp lecsillapodott és az ellenfelekre nézve kielégítő megoldásra vezetett. Vázsonyi Vilmos és Grecsák most már kibékültek. Most már bizonyos, hogy Vázsonyi Vilmos a választójogi javaslat elintézéséig marad a kormány tagja és Grecsák megtartja az igazságügyi tárcát.

Makóról jelentik: A függetlenségi és 48-as párt vasárnap délután monstre deputációval fogja felkeresni Dózsa Sámuel dr. vezetése alatt Justh János dr. Makó város főispánját és felajánlja neki édesatyja, Justh Gyula halála folytán megüresedett makói mandátumot. Ha Justh János nem vállalja el a jelöltséget, akkor a függetlenségi párt a központtól óhajt jelöltet kérni. Miután Justh Jánosnak nincsen szándékában elhagyni a főispáni széket a központnak Dózsa Sámuel dr. jelöléséhez kell ragaszkodni, akit általánosan becsült személye és párthűsége min-

denképpen méltóvá tesz Makó város mandátumára.

Temesvárról jelentik: A délvidéki függetlenségi párt e hó 28-án ülést tart Temesvárott. Az ülésen tárgyalni óhajtja Temesvár város főispánjának ügyét Joanovits Sándor a régi főispán még helyén van, holott a Tisza kormány távoztása után neki is távoznia kellett volna helyéről. A főispán ugyan kilépett a munkapártból és az új rendszernek felajánlotta szolgálatait, de a vármegyében megnyilvánult hangulat miatt nem kaphatott újabb megbízást. Utódja Korosy Gyula főszolgabíró lesz. Joanovits összeköttetéseinél fogva elérte, hogy még mindig ő az ur Temes megyében, ahol várva-várják távoztását. Hír szerint polgári adlátus lesz Szerbiában és ezt a kinevezését szeretné megvárni főispáni állásáig. Temesvárott nagyon türelmetlenül figyelik Joanovits két kulcsos magatartását és eltávolítása mellett a függetlenségi párt gyűlésén is szót emelnek.

Csecsemő védelmet tanítanak az aradi iskolákban.

— Budapesti munkatársunktól. —

A háború és a háború tanulságai sok tekintetben szükségessé teszik, hogy az ifjuság eddigi nevelése és oktatása is bizonyos mértékben megváltozzék. Új, gyakorlati iránynak kell érvényesülni az ifjuság nevelésénél, viszont a jövőben talán nem fognak olyan nagy súlyt helyezni azokra a gyakorlatilag nem fontos tárgyakra, amelyek eddig az iskolák tananyagának lényeges részét lefoglalták és nem engedtek helyet a sokkal szükségesebb praktikus ismereteknek.

Jelenthetem most az Aradi Közlöny szerkesztőségének, hogy ezeket a szempontokat a legilletékesebb helyen: a vallás- és közoktatásügyi minisztériumban is honorálni kívánják és a legközelebbi tanévben be fog következni már a most érvényben lévő tanterv lényeges módosítása. A módosítás részleteit illetőleg nincsen még teljesen kialakult álláspont, annyi azonban bizonyos, hogy az iskolák katedrájára és az iskolák padjaiba olyan tárgyak is be fognak vonulni, amelyekkel szemben mindeddig érvényesült valami érthetetlen allenszenv, amely közvetve okozója volt annak, hogy úgy a férfi, mint a női ifjuság nem azt a kiképzést nyerte, amelyre az életben szüksége lett volna. Az irányadó elv a reformoknál, amelyeknek legnagyobb híve éppen a vallás- és közoktatásügyi miniszter, Apponyi Albert gróf az lesz, hogy Magyarország fiatalága már ifjuságának kezdetén azt tanulja meg az iskolában, amire az életben önmaga és a társadalom érdekében elsősorban szüksége lesz.

A legfontosabb reform kétségkívül az lesz, hogy az elemi iskolákban, a gazdasági ismétlő iskolákban, a polgári leány- és fiú iskolákban, továbbá a tanítóképző- és tanítónőképző intézetekben, mint kötelező tárgyat tanítani fogják a közegészségügyet és pedig különös figyelemmel a csecsemővédelemre. Már az elemi iskolák osztályaiban megtanítják a fiatal leányokat és fiukat arra, miként kell gondozni kis testvérkéiket, miként kell bánni a csecsemőkkel, mi válik azoknak előnyére és mi okozza a hátrányukat. A tanító- és tanítónőképző intézetekben tanítani fogják a nép és

munkásbiztosítást, ezekben az iskolákban azonban megtanítják az érettebb növendékeket arra is, hogy minden vonatkozásban miként kell vigyázniok saját egészségükre.

Az oktatást részben orvosok, részben pedig erre a célra képesített olyan tanítók végzik, akiknek a részére most készítenek külön vezérfonalat. Különösen nagy súlyt helyeznek az oktatásra a tanító és tanítóképző intézetekben, mert itt az a cél érvényesül, hogy mindenkinek, aki érintkezésben áll a néppel, tisztában kell lennie az egészségügy, főként azonban az anya- és csecsemővédelem szabályaival. Ettől az intézkedéstől kormánykörökben, de az ország szociális helyzetével foglalkozó társadalmi körökben is igen nagy eredményt várnak és azt hiszik, hogy az egyéb intézkedések mellett ez a tervbe vett reform lényegesen csökkenteni az ijesztő mérvű csecsemőhalandóságot és hozzá fog járulni az ország népegészségügyi regenerálásához.

Illetékes tanügyi helyen megkérdeztem, hogy ez a tervbe vett reform mikor lép életbe az aradi iskolákban. Ugy informálták, hogy a kérdésben megindult tanácskozások kilátást nyújtanak arra, hogy a közegészségügy és a csecsemővédelem tanítása már a legközelebbi iskolai év tantervébe beállítható lesz és a kérdésnek országos megoldásával gondoskodni fog a kultuskormány arról, hogy a legközelebbi tanévben már a iskolákban is megkezdjék az egységes módszer alapján közegészség-tanítást, illetve a csecsemővédelemnek a tanítását.

Paál Jób.

Előadás a hadifogságról.

— Fővárosi tudósítónktól. —

A honvédelmi miniszter 6900/1917. szám alatt rendkívül fontos rendeletet intézett a honvédkerületi parancsnoksághoz. Ennek a rendeletnek gyakorlati szempontból van különösen nagy jelentősége, mert bizonyos tekintetben egy szabadabb szellemet vezet be a katonai korlátok közé.

A miniszter nevezetesen elrendeli, hogy a honvédkerületi parancsnokság saját kerületében, az illetékessége alá tartozó csapatoknál tartasson rendszeresen előadást a legénység részére a hadifogságról. Ezeket az előadásokat

arra alkalmas eszerokkantak tartásuk meg és az ilyen előadások meghallgatására különösen a menetalakulások legénységét vezényeljék ki. A megtartott előadásokról minden harmadik hónap elsején jelentést tartozik tenni a honvédelmi miniszternek a honvédkerületi parancsnokság.

Az előadások szövegét könyvalakban is kiadják és a honvédelmi miniszter fenti rendelkezése értelmében a honvédkerületi parancsnokság tartozik az előadások kéziratát összegyűjteni és azokat füzetekben kiadni. A nyomtatási költséget a mozgósítási hitel terhére könyvelik.

EGYESÜLETI ÉLET.

Jótekonycélu uzsona a Fehér Keresztben.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Lelkes, áldozatkész aradi uriaszonyok, évekig tartó nemes munkájuknak eredményét mutathatják be a közeli napokban. Az aradi Anyavédő Egyesület széplelkű hölgyei és buzgó elnöksége fáradtságos munkával és ideális önzetlenséggel megteremtették az Anyavédő Egyesületnek szülő Otthonát amely teljessé várnak várja a napot, hogy rendeltetésnek átadják. November 3-án mutatja be a város közönségének az Anyavédő Egyesület az Otthont, ahol szegénysorsu, beteg szülő nők fognak gondos ápolásra találni.

A Otthon létesítésével még ne mmerült ki az a humánus program, amelynek megvalósítását az elnökség maga elé tűzte. Sok tennivaló van még a szegény asszonyok érdekében és éppen az sarkalta az egyesület elnökségét arra, hogy november 4-én az Otthon ünnepélyes bemutatása alkalmából délután a Fehér Kereszt teliertijében öt korona belépődij mellett jótekonycélu ozsonnát rendezzen, hogy ezáltal is gyarapítsa az egyesület vagyonát. A jótekonycélu ozsonna, amelyen katonazenekar is közre fog működni, nagyon sikerültnek ígérkezik, ami nem is csoda, ha tudjuk, hogy Kintzig Jánosné elnökö és Neuman Alfrédné báróné társelnökönek vezetésével Vársárhelyi Janka, dr. Köpf Jánosné és Haász Erzsébet vezették a rendezés munkáját. A nagyszabású délutánon számos aradi urihölgy volt szíves háziasszonyi tisztséget vállalni. A hölgyek névsora betűrendben a következő:

Barabás Béláné, gróf Bréda Viktorné, dr. Barra Gyuláné, Csernovits Diodorné, Candebó Jánosné, Darányi Jánosné, Fischer Irén, Fodor Gyuláné, Fábry Sándorné, Greén Nándorné, Gyulányi Rezsóné a kongregáció hölgyeivel, Halmay Andorné, Herman Gyuláné Havas Sándorné, Haász Erzsébet, Ivascu kapitányné, Jakobovits huszárkapitányné, dr. Köpf Jánosné, Kintzig Jánosné, Koromzay Frigyesné, Kara Gyözőné, Király Dezsóné, dr. Králitz Lajosné, Lippai Dezsóné, Monzer ezredesné, Medvey ör. nagyné, Mayer Miksáné, Marzso Ivánné, báró Neuman Alfrédné, báró Neuman Károlyné, Purgly Lászlóné, dr. Posgay Istvánné, dr. Pálmay Lajosné, Persa Péterné, dr. Prohászka Lászlóné, Resch Ferencné, özv. Rónay Jánosné, özv. Rónay Lajosné, Rónay Dóra, Schör Lajosné, Schreyer Viktorné, Szacsavay Zsigáné, Szalay Károlyné, Szendrey Mihályné, Salacz Dezsóné, Schill Józsefné, Szemere Kálmánné, dr. Tagányi Sándorné, dr. Tisch Jánosné, Tichy századosné, Urav Józsefné, gróf Uchtritz Amade Emilné, Vársárhelyi Janka, dr. Várfassy Lajosné, dr. Zimmermann Károlyné.

Az uzsonna kezdete pontosan négy órakor van, vége nyolc órakor. A jótekonycélu való tekintettel a rendezőség felhívításokat köszönettel fogad és hírlapilag nyugtáz.

(—) Meghívás. Az „Aradvidéki Mészegyesület” minden egyen egyes tagját a f. évi október hó 22-én, hétfő este 6 órakor — mehetetű ezkor tárgyában — a Bozsádár-féle sör-sarnokban tartandó értekezletre meghívom. A tárgy fontosságát és sürgősségét tekintve, minden egyes tagnak pontos megjelenése, felette kívánatos. Az elnökség.

HIREK.

Franciaország nem teszi le a fegyvert.

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

Genf. A Petit Parisien londoni jelentése szerint Lloyd George miniszterének október 28-án tartja a pápa jegyzékének átvajtása óta első nyilvános beszédét. A miniszterelnök ez alkalommal ki fogja fejteni Anglia álláspontját a pápa békejavaslatának kérdésében.

Páris. Az Havas-ügynökség jelentése szerint a kamara mai ülésén Painleve miniszterelnök interpellációkról adott válaszában a következőket mondta:

Meg vagyok győződve róla, hogy a szövetségesek kezökben tartják a győzelmüket, ha regyehnezik magukat és ha minden erőfeszítést megtesznek. Megismételte ezután, hogy Franciaország hadicéljai kizárólagosan jogainak helyreállítása. Ezek a célok függetlenek a háború kimenetétől. Ugyanezek voltak a célok akkor is, amikor Franciaország, a legyőzött, tiltakozott Elzas-Lotharingia anektálása ellen. Kijelentette a miniszterelnök, hogy bármiképpen végződjének is a harcok, a háborút Elzas-Lotharingia visszaesatolásáig kell folytatni. Csakis a lemondás és szolgátság bírná rá Franciaországot, hogy ezekről lemondjon. — Nekünk minden eszközzel, a szövetségesek minden segítő forrásával folytatni kell a háborút céljaink eléréseig, addig amíg Elzas-Lotharingia visszatérhet Franciaországhoz. Elzas-Lotharingia kérdésében ide dobták a keztyűt. Lloyd George első ízben adott formális választ és Káhmannak egy másik nemes keztyű dobással választott.

— **Kiknek az adóját tárgyalják?** Az Arad városi adófelosztási bizottság az 1917. évi jövedelem vagyoni- és hadinyereség adó tárgyalásán 22-én kezdi meg a pénzügyigazgatóság épületében első emelet 24. számú szobában. Október 22-én a következők adóját tárgyalják: Almay Olivér, özvegy Andrényi Károlyné, özvegy Andrányi Károlyné báróné, özvegy Adamovics Miklósné, iltői Auler Andor, Adler Dávid, Adorján Jenő, Adler Hugó, özvegy Altman Edéné, Altman Ignác, Ambrus Gy. Lajos, Angel István dr. Angele Mátyás, Antal Zsigmond, Antonescu Virgil, Argyelán János, Arnstein Gusztáv, özvegy Auerbach Miksáné, özvegy Aufricht Miksáné, Augenstein Miksa, Auszterveil László dr., Avarffy Ferenc dr., Avarffy Gézőné, Avarffy Imre dr., Azori Cornél örökös, Babó Ida, Babó Iván, Bácskay Béla dr. hagyatéka, özvegy Balázs Gáborné, özvegy Balázs Istvánné. Október 23-án a következők adóját tárgyalják: Balla Simon, Balcsó Antal, Bányász Henrik, özvegy Balog Istvánné, Bánffy Sándor, Bayer György, Bayer Sándor, Barra Gyula dr., Barkó Ferenc, Baross Boriska, Baross Ferenc dr., Baross Lajos dr., Baross Zsigmond dr., Bársony Andor, Barta Jenő, Barta Samu.

— **Elmaradt a zsirértekezlet.** A közéleti bizottság tagjait ma délutánra újra hívták össze, hogy a város közönségének zsir elűzéséről határozzanak. Azonban megtörtént az a hirtelen eset, hogy a tagok még erre a fontos értekezletre sem jöttek el hadirozatképes számban és ezért az ülés megtartását holnap délelőtt fél tizenkét órára halasztotta Varyassy Lajos polgármester.

— **Eljegyzés.** Vogel Szerénke és Kemény Lajos cs. és kir. 33. gyalogezredbeli zászlós jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

— **Eladott aradi ingatlanok.** Ivánka János és neje eladták a Sarló-utca 33. sz. házat 8000 koronáért Tóth Jánosné Hamza Juliannának. — Benkő Béla és neje eladták a Pöstenberg-utca 18. számú házat 32000 koronáért Klein József és nejének. — Barta József eladta a Varyassy Lajos-utca 88. számú házat 20000 koronáért Schósz Lajos és nejének. — Özv. Iszpravníc Rémuszné eladta a Csaba-utca 10. sz. házat 5600 koronáért Moinár Miklós és nejének. — Özv. Zsigri Jánosné és tulajdonsorsai eladták a Poltura-Pécskai-uti házakat 16000 koronáért Faraó László és nejének. — Schósz Lajos és neje eladták a Lipót-utca 23. sz. házat 40000 koronáért Radnai Henrikné Fried Herminának. — Goldschmidt Sándor eladta a Mihály-utca 11. sz. házat 14000 koronáért Kalceev Demeter és nejének. — Fehér Imre és neje eladták az Erzsébet-utca 9b. sz. házat 50000 koronáért Kolossa Vikornak. — Prágai Imre és neje eladták a Varyassy Lajos-utca 22. sz. házat 16000 koronáért Pataki János és nejének. — Luttwák Izsákné eladta az Asztalos Sándor-utca 8. sz. házat 42200 koronáért Krauszmann Sománé Fränkl Gizellának.

— **Szüreti mulatság Újszentannán.** Nagy sikerrel folyt le f. hó 18-án az „Újszentannai Községi Hadigondozó-Bizottság” által, Rauchbauer Nándorné urasszony és Buttinger János ur védnöksége alatt Zimmermann István féle vendéglőben a községi rokkantalap javára rendezett szüreti mulatság. A világposta eladásánál fáradhatatlanul buzgólkodott az elárúsító hölgyek bájos serege, kik közül Hübner Józsa urleány nyerte az első, Scherer Erzsébet urleány a második és Schenk Erzsébet urleány a harmadik díjat. A jól sikerült mulatságot táncokkal fejezték be, amely reggelig tartott. A mulatság 650 koronát jövedelmezett, mely összeg a községi rokkantalapra fordított. A mulatság anyagi sikeréhez a következők járultak hozzá, szőlő és bor adományaikkal: Henger Márton 5 kg. szőlő, 1 liter bor, Hell Mihály 5 kg. szőlő, Millig János 5 kg. szőlő, Kresz Nándor 2 kg. szőlő, Aekermann Ferenc 5 kg. szőlő, 1 1/2 liter bor, Hübner István 5 kg. szőlő, Wild János 5 kg. szőlő, Reinholz János 5 kg. szőlő, Szeifer András 5 kg. szőlő, Scherer Bálint 5 kg. szőlő, Aekermann József 5 kg. szőlő, Schenk Antal 5 liter bor, Lutz József 5 kg. szőlő, özv. Scherer Károlyné 5 kg. szőlő, 2 l. bor, Scherer Viktor 5 kg. szőlő, Frank Viktor 5 kg. szőlő, Buttinger János 5 kg. szőlő, Zimmermann Ádám 3 kg. szőlő, Szentendrei Béla 1 liter bor, Zimmermann Károly 10 liter bor, Bogván Jolánka 3 liter bor, Eberhardt József 5 kg. szőlő, Kresz Nándor 13 liter bor, Mandl Antal 5 kg. szőlő. Felülfizetések: Vass Dezső 10 K., Werner Adolf 20 K., Zombori János 10 K., Buttinger János védnök 20 K., Frank Viktor hegybíró 10 K., Hónigesz Sobestyónné 7 K., Özv. Scherer Károlyné 11 K., Zimmermann Ferenc 3 K., Scherer András 1 K., Szabó Sári 1 K., Princiinger Mihály 2 K., Weisenburger Sebestyén 3 K., Szilbereisz N. 3 K., Scherer Géza 30 K., Nauner Ferenc 2 K., Zimmermann Dániel 3 K., Steiner Miklós 10 K., Simea Dóme 2 K. Rauchbauer Nándorné védnök 200 K., Gantner Jenő 10 K., Kuisán Demeter 7 K., Purgly László főispán ur (Arad) 20 K., Weissenburger Nándor (Arad) 30 K., Hübner N. 1 K., Gantner Antal 1 K., Horváth József 2 K., Demkó István 50 K., Szentendrei Béla 11 K., Schneider József 1 K., Revilák Béláné 6 K., Erdélyi Antal 10 K., Gantner Károly 20 K., Zimmermann Lambert 4 K., Lutz József 10 K., Frank Béla 10 K., Aekermann Mihály 10 K., Mandl Antal 2 K., Scherer Viktor 10 K., Scherer Ferenc 10 K., ifj. Scherer János 10 K., Frielmann Benjamin 10 K., Teiber Zoltán 10 K., Jeles György 10 K.

A megjelent t. közönségnek szíves pártfogásáért és adományáért, a rendezőségnek áldozatkész közreműködéséért ezton is hálás köszönetet mond az „Újszentannai Hadigondozó-Bizottság” nevében: Fogassy László elnök és Aekermann Mihály előadó.

— **Sör — cukrosvízből.** A budapesti rendőrség ma délután váratlanul megjelent az Erzsébet-körut 27. szám alatt levő *Gambrinus*-étteremben s ott razzitát tartott. Most az egyszerű és kivételesen nem a vendégeket vizsgálták meg hanem a különböző italokat. De a megicpetés így se maradt el. Kisült, hogy a derék és terjedelmes *Oláh Gyárfás Mihály* Gambrinusában festett vizet ittak hónapok óta a vendégek s csodálatosképen mindnyájan azt gondolták, hogy — sönt isznak. Az „asztali bor” háromnegyedrészre egészséges pesti vízből állott, míg a „csopaki”, — „badacsonyi”, — „leányka” és egyéb hangzatos nevek alatt árult palackborok mind-mind egyfajta homoki rizlingből készültek. A tokaji asszu csak félig volt asszu, fele cukros víz vagy legjobb esetben szomorodni. Így gyűjtötte szép summába a nehéz ezreket *Oláh Mihály*, kinek utóbb már olyan sok volt a pénze, hogy nem is fért el a Wertheim-kasszába. A Gambrinusba járnak előadás után a művész urak, s ebből az apropóból eszébe jutott *Oláh Gyárfásnak*, hogy filmvállalatot létesít. Meg is kreálta az *Astra* című vállalatot, amely féryesen bevált. Nem is csoda, hiszen *Astra* — annyit jelent magyarul: csillag. De nem mind csillagi, ami fénylik, nem mind sör, ami sárga és nem mindig jó üzlet a sárga égetett cukros víz. Legalább így gondolkozott a rendőrség és kiment a söntésbe, lement a pincébe, megkóstolta a sört, kiköpte a bort, lepecsételte a hordókat, elvitte a palackokat. Azt mondják, meg fogják vizsgáltani a vegyállomáson. Szent Isten: micsoda dolgokat fog ez a vegyész ezekből a palackokból kihüvelyezni. *Oláh Mihály* azonban addig is, míg ez kiviláglik, ráúthet a jobb zsebére, ráverhet a balzsebére és duzzadó önérzettel mondhatja: jobbfelel is nekem festett, balfelel is nekem festett, aztán beülhet az autójába és odaszólhat a sofförnek: Sic itur ad — *Astra!*

— **Uj titkos tanácsosok.** Budapestről telefonálpa tudósítónk: A király *Edeisheim-Gyulai* Lipót és *Sztáray Sándor* főrendeknek a titkos tanácsosi címet adományozta.

— **Mandl Zsigmond szállításai.** Kaptuk a következő levelet: Az *Aradi Közlöny* tekintetes szerkesztőségének, Arad. Igén tisztelt szerkesztő ur! Mai b. lapjában rólam írt közleményhez kérem nemcsak a sajtótörvény, hanem az igazság érdekében is a következő helyreigazítást. Mellékelem visszakérőleg a királyi Kuria tételtét, melynek 35-ik oldalán a Beregi, Solti, *Mandl* esetnél ez mondatik: „Az írt érdekelte vádlottak váltakozva szállítottak közepes árut és ennél jobbát, csak arra hines adat, hogy rosszat szállítottak volna, tehát végeredményben csak annyi állapítható meg, hogy szerződési kötelezettségüknek tettek eleget”. A 43-ik oldalán: „Mandl Zsigmondnál nem enyhítő, hogy átlag jó árut szállított, mert az kötelessége volt.” Fictiv számlázással vádolva nem voltam, míg a visszavett áruknál a tárgyaláson beigazolódott, hogy hasznom nem volt. A többi dolgot remélem perújításom folyamán tisztázni fogom. Szívességéért előre is hálás köszönetet mondva maradok kiváló tisztelettel Mandl Zsigmond.

— **Adományok.** A „Nővédelmi Hivatalba” újabban a következő adományok érkeztek: Kintzig Jánosné 50 kor., Kohányi Róbert 20 kor., Hepke Arthurné (Brassó) 20 kor. Ezen nemesszivü adakozóknak hálás köszönetet mond a hivatal nevében Baross Boris ügyv. alelnök.

— **Zsir kiosztás.** Felhívom a VI., VII., VIII. és IX. kerületekhez tartozó kereskedőket, hogy a zsirutalvány kiváltása céljából a közéleti bizottság hivatalban 22-én jelentkezzenek. Az ételmezer-igazolvány 6. számú szelvénye váltható be adagonként 10 deka zsirra, melynek kicsinybeni eladási ára egy korona. A közéleti bizottság hivatal vezetője.

LEGUJABB.

Reggel 3 órakor érkezett telefonjelentés.

Hantos Elemér programbeszéde Marosillyén.

Marosillyéről jelentik: Hantos Elemér dr. államtitkár ma Marosillyére érkezett, ahol a nagy számban egybegyűlt választók előtt kifejtette programját. A választókerület közönsége nevében egy küldöttség jelent meg az államtitkárnál Bodola Zoltán dr. járásbíró vezetésével és feikérte az államtitkárt a jelölés elfogadására. A szónok beszédében Hantos kinevezésében a tehetség, az arravalóság és a demokratikus munka megbecsülését látja.

Hantos Elemér válaszában megköszönte a bizalmat és kijelentette, hogy a jelölést elfogadja. Ezután az államtitkár megjelent a választó polgárság előtt és elmondotta programbeszédét. Beszédében először hangoztatta, hogy pártállását megváltoztatta, de emelt fővel mondhatja, hogy eivel és eszméi birtokában vannak azok megvalósulásának reményében jutott új állásába. Kifejtette, hogy a kormány választójogi javaslata nem egyéb, mint a háboruban kipróbált hűségesen küzdő és dolgozó elemeknek az alkotmányba való felvétele.

A magyarság szupremáciája — mondotta az államtitkár — biztosítva van. Ezután a nemzetiségi kérdéssel foglalkozott. Kéri a nem magyar ajkú polgártársakat, hogy a helppolitika és a közgazdaság terén hagyjanak fel szeparasztikus törekvéseikkel. Mi is véget vetünk a nemzeti sovínizmusnak, amely sok esetben megakasztotta a nem magyar ajkúak érvényesülését, vessenek véget nek is minden nacionalista pártalakulásnak és keressenek elhelyezkedést a többi pártok soraiban. Ez a módja a közbéke megteremtésnek, amely a belső békére fog vezetni.

Nagy vonásokban ismerteti a választójogi javaslatot. A javaslat az irni olvasni tudást általános kellékek teszi meg, ugyszintén a magyar állampolgárságot és a huszon-

nég éves korhatárt. Erdélyre vonatkozólag módjában áll a javaslat hatásait számszerűsíteni. Erdélyben jelenleg a választók száma a javaslat szerint 363.300 lesz, amelynek 49 és fél százaléka magyar, 15.7 százaléka német, és 34.2 százaléka román. Ha a nők választójogát is tekintetbe vessük, akkor 50.4 százalék magyar, 15.7 százalék német és 37 százalék román lesz a választók száma.

Ezután a gazdasági kérdések tekintetében rámutat Serényi Béla földművelésügyi miniszter parlamenti programbeszédére. Foglalkozott az új vasuti tarifával is, melynek behozatalát szükségesnek tartja. Foglalkozott a gazdasági kérdéssel és átmeneti gazdasági programot adott. Beszélt a valuta javításának szükségességéről, az export lehetőség szaporításáról, a vasuti és vízi utak kihasználásáról. Gazdaság politikai viszonyunk rendezését Németországgal célszerűnek tartja.

Majd a béke kérdésével fejezte be programbeszédét. Nem kívánunk — mondotta — olyan békefeltételeket, amelyek a jövőben akadályai lehetnek a nemzetközi forgalomnak. Nem akarunk olyan békét, amely magva lehet a jövő háborujának.

Programbeszédét rendkívüli tetszés fogadta. Az elnöklő Lázár László, a kerület volt országgyűlési képviselője kifejezést adott annak a reményének, hogy Hantos Elemér államtitkári kinevezése közmegegyezést kellett mindenütt. Komlós József indítványára Wekerle Sándor miniszterelnöknek a gyűlés üdvözlő táviratot küldött.

Hantos Elemér államtitkár este Dévára utazott. Innen hétfőn utazik vissza Marosillyére, ahol aznap tartják meg a képviselő választást.

Stockholm. Pétervár és Revál körüli harcok hétfőn kezdik meg.

— **Előadás magántisztviselők helyzetéről.** Az aradi magántisztviselők egyesülete — különösen a háború kitörése óta — elsőrendű célként tűzte ki, hogy a magántisztviselők és tisztviselők szociális helyzetét, megélhetési viszonyait megjavítsa. A szervezkedésnek nagy szükségességéről, annak erejéről tart vasárnap rendkívül érdekesnek ígérkező és nagyszabású értekezést Szikra Sándor, a magántisztviselők országos szövetségének titkára. Az aradi magántisztviselők egyesületének vezetősége nevében Bokor Alajos elnök vasárnap délelőtt 11 óráig nagyszabású értekezletet hívott egybe a Központi-szállóban levő hivatalos helyiségben (bejárat a kávéházon át) és előreláthatólag nagy számu hallgatóság előtt, itt fogja megtartani Szikra Sándor igen érdekesnek ígérkező előadását. Arad magántisztviselőinek és tisztviselőinek kötelessége, hogy ezen megjelenjenek, mert hiszen legfontosabb érdekeik megvitatásáról leszen szó.

— **Előleptetések az aradi jószágigazgatóságnál.** A hivatalos lap közli, hogy a földművelésügyi miniszter Buja Sándor aradi jószágigazgatósági titkárt tanácsossá, Nagy Orbán és Lóthaly Jenő dr. segédtitkárokat titkárokká nevezte ki.

— **Pályázat kilinsek leszerelésére és pótvérek felszerelésére.** Az aradi kereskedelmi és iparkamara közli, hogy a kilinsek leszerelésére és a pótvérek felszerelésére pályázatot hirdetett a honvédelmi minisztérium. A pályázati feltételek megtudhatók a kereskedelmi és iparkamarában a délelőtti hivatalos órák alatt.

— **A cseh főörzsorvos áthelyezése.** Budapestről telefonálja tudósítónk: Annak megírta a lapok, hogyan és miért lett öngyilkos a tizenhetes helyőrségi kórházban Buldeka Eszter ápolónő. Buldeka Eszter többi társaival augusztus 12-én a kórház udvarán volt, amikor Schvarz Eduard főörzsorvos, a kórház parancsnoka teljesen indokolatlanul, durván és reprodukálhatatlan szavakkal lehordta. Az ápolónő a megszegyenyítés iellett elkeseredésében megmérgezte magát és meghalt. Amikor tragédiája nyilvánosságra került, a katonai parancsnokság Schvarz dr.-t jelentéseire és igazolásra szólította fel. A jelentés alapján a katonai parancsnokság megindította a vizsgálatot az orvos ellen. A vizsgálat még nincs befejezve, azonban a cseh származású főörzsorvost, akinek parancsnoksága alatt a tizenhetedik helyőrség kórházi rendje teljesen felbomlott, áthelyezték Prágába és helyére Pap Géza ezredorvost rendelték ki.

Az új, immár államivá lett magy. kir. osztályosjatek már november hó 10-én kezdődik. Az I. osztályhoz ajánlunk egy egész 12, egy fél 6, egy negyed 3, egy nyolcad 1.50 koronáért. Gredtke Bankhoz Budapest, Kossuth Lajos-utca 11. Rendeljen azonnal, mert a kereslet óriási.

— Karácsonyi albumok Kerpelnél előjelezhetők.

— Lapunk mai számában közzétett Fekete Károly bankhoz Budapest Rudolfrakpart 8. sz. mellékletére felhívjuk az olvasóközönség figyelmét, amelyben első magy. állami osztályosors jegyeket ajánl.

MOZGOKÉPSZINHAZ.

* **Erna Morena az Apollóban.** Erna Morena, a mozipublikum kedvence hétfőn és kedden mutatkozik be új szerepében az Apolló vásznán. Az ikertestvérek című nagyszabású dráma két fő szerepét kreálja a tőle megszokott sokoldalú művészettel. Az új Erna Morena-film a legszebb filmujdonságok közé tartozik.

* **Nagy detektívdráma az Apolló vasárnapi műsorán.** Az Apolló igazgatósága vasárnapi közönségének azzal kedvezett, hogy műsorán hagyta a két napon át óriási érdeklődés mellett bemutatott grandiózus detektívdrámát: A kilencek klubját. A vasárnapi előadások publikuma bizonyára nagy élvezettel fogja végignézni Tom Shark a híres detektív szeniális munkáját. A misztikus meseszöveg oly érdekfeszítően fejlődik, hogy alig bírjuk visszatartani kíváncsiságunkat. Tom Shark nyomozása során veszedelmes helyzetbe is kerül, de nem azért tartozik a legiránthatabb detektívek közé, hogy ellenségeinek karmai közül ki ne meneküljön s ártalmatlanná ne tegye a Kilencek klubját, amely szövényes uton több millió pezsdeményt akar a birtokába keríteni.

* **Lelőkiadó ma az Erzsébet mozgószínházban.** E imen egy nora mindennapi eseményekben gazdag drámai szenzáció kerül bemutatásra, mely kép minden hasonló zsánertől ily képet felülmul. A színeszek gyönyörű együttes játéka, a realiztikus tájak biztos sikert nyújtanak. Minden egyes jelenete érdekes és lebilincselő. — Csütörtökön szenzációt kelto műsor.

— **Vese- és hólyagbajosoknak, valamint bugyszervi bántalmakban szenvedő egyéneknek** a természetes, Ferenc József keserűviz megbecsülhetetlen szolgálatot tesz az által, hogy a beltartalmat kíméletesen távolítja el.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

— **A honvédelmi miniszter rendelete az erdőgazdasági és mezőgazdasági felmentésekről.** Budapesti munkatársunk ma egy fontos honvédelmi miniszteri rendeletről értesít telefonon. A honvédelmi miniszter táviratban rendelte el, hogy azokat az erdőgazdasági szempontból engedélyezett fölmentések, amelyek november 30-án lejárnak, meghosszabbítja és elrendeli, hogy azok az erdőgazdasági szempontból fölmentettek, akiknek részére új fölmentést kértek, az új fölmentés elintézését lakóhelyükön várhatják be és részükre a politikai hatóság bevérsi halasztást engedélyeztet. A miniszter azzal indokolja meg ezt a rendeletét, hogy az erdőgazdasági munkálatok télen is folytathatók. Ezzel szemben a miniszter hangsúlyozza fenti rendeletében, hogy a mezőgazdasági érdekből engedélyezett fölmentések november 30-án tul semmi körülmények között nem hosszabbíthatók meg és azok, akiknek felmentése ez időpontban lejár, csapattesteikhez feltétlenül bevonulni tartoznak. Ezek a felmentettek felmentésük meghosszabbítását nem kérhetik és részükre bevérsi engedély nem adható. Amennyiben azonban a mezőgazdasági érdekből fölmentettek ügye a felmentési revízió alkalmából kedvezően intéztetett el, akkor a felmentést a következő záradékkal látják el: „Nevezett felmentése november 30-án megszűnik, ezen a napon katonai kiképzetése céljából bevonulni köteles. Felmentése 1918 március 1-én ismét érvénybe lép és 1918. november 30-ig tart.”

FOG- tömések, aranyból, platina, arany és ezüst, amalgamból és a fog színével azonos porcellánból. ::

FOG- koronák, hidak, egész fogsorok szájpaddás nátrium aranyból, platina-ból vagy porcellánból. ::

FOG- kövek eltávolítása, fogak fehéritése és hibás fogsorok átalakítása, valamint javítása. ::

FOGHUZAS. Tizenhét éves fogtechnikai gyakorlatom, amely idő alatt Berlin, Lipcse, Brüsszel és Londonban, nemkülönben Amerikában a legismertebb fogspeciálistáknál mint asszisztens működtem, továbbá tekintve azt, hogy műtermem a mai kor legelőkeltebb műszereivel van felszerelve, elég garanciát nyújt, hogy még a legkézesebb esetekben is a legteljesebb mértékben megfelelhessek. **JACOBI GYULA** vizsg. fogtechnikus Szabadság-tér 4. Bejárat Eötvös-utca 17. Telefon 757. szám.

== Az aradi őszi vásár november 2-án, pénteken egy napon lesz megtartva. Ezen egy napon tartják meg a kirakodó, juha, szarvasmarha és juhvásárt. Az állatvásár a birkás dűlőben levő új vásártéren lesz. A felhajtás reggel 5 órától van megengedve. Az elkerített lóvásártérre is szabad szekerekbe fogott lovakat bevinni, de csak akkor, ha a szekérbe fogott lovak is szabályszerű marhalevéllal vannak ellátva. Az el nem kerített helyen való tartózkodás esetén a kocsikba fogott lovakra járlat nem szükséges.

= Lóárverés Aradon. A város lakosságának tájékoztatása céljából közhírré teszem, hogy a közeli lókorházakból kiselejtezendő lovak árverésének határideje hivatalomban betekinthező és árverezni kívánók igazolványokkal hivatalom által láttatnak el. Varjassy polgármester.

NEMZETI SZINHÁZ

Aradon, 1917. évi október 21-én, vasárnap

Délután három és fél órakor mérsékelt helyarással.

Magnás Miska.

Operett 3 felv.

Este fél 8 órakor rendez helyarással:

B. Béria.

B. Béria.

Piros bugyillaris.

Színmű 8 felvonásban.

A szerkesztést felül: **STAUBER JÓNSEF.**

Lámbeck János és fia „Műsz. m. kir. szab. ércokorvó-gyára és temetőszedő-vállalata” Arad.

Özv. Meisztrovich Jánosné szül. **Cherrier Teréz** a saját, ugyancsak az előírottak nevében is mérhetetlen fájdalomtól megtörve, szomorodott szívvel tudatja, hogy a szeretett drága jó férj, a legjobb édesapa, a gondos nagypapa, az önzetlen testvér, a szerető jó após, sógor és rokon

Meisztrovich János,

kereskedelmi- és iparkamarai bellag, sertéskereskedő, bortermelő stb.,

folyó évi október hó 19-án este 8 órakor, munkás életének 62-ik, zavartalan boldog házasságának 36-ik évében, a Mindenható bölcs rendelkezése folytán váratlanul jobblétre szenderült. Felejthetetlen drága halottunk földi maradványait folyó évi október hó 21-én délután 3 órakor fogjuk Hajó-utca 7. sz. gyászházából, a római katolikus anyaszentegyház szertartásai szerint történt beszentelés után, a felseő temetőben levő családi sírkertben örök pihenésre elhelyezni. Az engesztelő szent-mise áldozat a boldogult lelki üdvéért folyó évi október hó 25-én délelőtt 9 órakor fog a főtiszt. Minorita-atyák szentegyházában az egék Urának bemutatni.

Pihenése ostobas, drága emléke mindörökké áldott legyen!

Arad, 1917. október hó 20.

Forray Sándorné szül. Meisztrovich Teréz, Hónigez Nándorné szül. Meisztrovich Ilona, Schlamadinger József é szül. Meisztrovich Nelli, Somogyi Jánosné szül. Meisztrovich János, Meisztrovich János gyónokai úr, Brunhuber Kálmáné szül. Meisztrovich Anna, Győrya Cherrier Anna és néje, Cherrier Mária és néje, úr. Eg val Péterné szül. Cherrier Anna, úr. Cherrier Vilmosné, sógorai és sógorai Forray Béla, Forray László, Forray Zoltán, Hónigez Nelli, Hónigez Ilona, Schlamadinger Sarika, Schlamadinger Ilona, Somogyi Mária, Somogyi Zoltán, úrné. Forray Sándor, Hónigez Nándor, Schlamadinger József, Somogyi János, úrné. Ugyancsak számos más rokon, jeleskeres és jebarat nevében is.

Jókarbanlevő

teljes felszerelésű, német gyártmányu **cementgyár**, 5 mm, festékkészlettel, **eladó.** Cím a kiadóhivatalban. 7078

2 waggon szép fehér

sütőtök

és 1 waggon vegyestök, azonnali szállításra, 7144

eladó.

CSÁKY E. Fabian László-ú. 7. sz.

Perfekt

német-magyar

levelező

ki gép- és gyorsírásban teljesen jártas, néhány évi gyakorlattal bír, **kerestetik.**

Írásbeli ajánlatok a Hungaria Aradi Pamutárnyár Részvénytársasághoz Arad, intézendők. 7084

Használt ólom megvételre kerestetik. Bővebbet a kiadóhivatalban.

Ellenőrző pénztárak,

National rendszerűek, azonnali megvételre kerestetnek. Ajánlatok az Ar és a szám megjelölése mellett „Kontrolle” jelleg alatt Annoncen-Expedition 7249

EDUARD BRAUN, Wien, I., Strobel-gasse intézendők.

Felter Teréz

kozmetikai intézete Forray-utca 4. szám.

Legmodernebb szépségápolás. Hajazatok végleges eltávolítása. Vörös orr s kezelés, arcbőrhamisítás. Hajmosás, szedálás, hajfestés Massz festéssel, manikűr. Szerek szétküldése vidékre is. 581

Lóárverési hirdetmény.

A békéscsabai cs. és kir. állandó lókorház **folyó hó 27-én szombaton**, erdő és mezőgazdasági célokra alkalmas lovakra, nyilvános árverést tart. Árverezni csakis főszolgabírói igazolvánnyal lehet.

Az árverés a lókorház helyszínén **reggel 7 órakor** kezdődik.

7125

A parancsnokság.

Jegyzői Irodámba

keresek férfi vagy női munkaerőt havi 50 korona készpénz ágynemű és mosáson kívül teljes ellátás mellett.

7110

Talpas köz-ség jegyzője:

Schleifer Árpád, jegyző.

Aranyat és ezüstöt

beváltak a legmagasabb árrban. 14 karátos aranyat 9.10 kor. Ugyancsak szinarany és mindenféle aranypénzt a legmagasabb árrban beváltak. 7147

Gerber Henrik, Arad, Weitzer János-utca 15. sz.

Kézzel szedett uradalmi fajalma kapható.

Erdeklődni lehet: 6036 **Kürösvölgyi Pálinkarakter** Arad, Andrássy-tér 5. Telefon 651.

Gőzölt bukfadeszka és padló

valamint egyéb keményfa anyagok felvágva, kisebb és nagyobb tételekben, állandóan

kaphatók

pankoti fűrésztelapemen. **Eladok** fűrészpont és vállalom mindennemű faanyag belfűrészelését is.

Mahler Mihály, Pankota. 4290

Földbirtokosoknak

35 évre 7% annuitás teljes arafolyam,
50 évre 6% annuitás teljes arafolyam,
63 évre 4.85% annuitás 95% arafolyam
65 évre 5.66% annuitás 99%, arafolyam mellett, továbbá

aradi házakra 50 évre 6% annuitás 98% arafolyam (rövidebb időre is) mellett törlesztéses és váltó kölcsönökkel folyosított, valamint kisebb-nagyobb birtokok, házak eladását és parcellázását vállal.

Boryhádi József

Arad, Kapa-u. 47., d. u. 2-től. Birtokok és házak eladásra előjegyezve. 511

A Magyar királyi belügyminisztérium és a magyar kir. kereskedelmi minisztérium által engedélyezett, valódi **HERSKOVITS-féle citromizból készült**

CITROMIZ PÓTLÓ,

mely teljesen pótolja a most amugy is behozatal hiányában drága citromot. Kellemes íze és jóságánál fogva felülmúlja az eddig forgalomba hozott összes citrompótlókat. Egy kellemes ízű limonádéhoz egy kávés kanál, egy teához pedig 30 csepp elegendő. **Herskovits-féle citrom-pótló** kapható az összes élsórangú fűszer- és csemegekereskedésekben. Egy kis üveg ára 1.70 korona, 1 nagy üveg ára 2.40 korona. Viszont-elárúsióknak nagy árengedmény. Képviselet:

Roth József, Heim Domokos-utca 3.

Főraktár: Arad, Deák Ferenc-u., Földes gyógyszerterárral szemben. Ugyelfünk a Herskovits névre. 6197

Heti betétek 1 koronás heti befizetésekkel 3 évi tartamra cca 200 korona visszafizetéssel az Aradi Hitelbanknál.

Ugyanott osztálysorsjegyek nagy számválasztékban már kaphatók a m. kir. osztálysorsjáték első osztályára. Huzás 1917. nov. 10. és 12.

Aradi Hitelbank és Takarékpénztár Részvénytársaság, Salacz-u. 6. Telefon 462.

Ullstein
szabásminták átalakítások: :- hoz is. :-

Állandóan **2500** modell raktáron!

Nagy választék sötétek, fekete és divatkelet-mekben, tiszta gyapjából.

Próbaszabásmintákat ingyen és bérmentve küldök.

Stern József
os. és kir. udv. szállító
Budapest, IV., Kalvin-tér 1. szám.

Matteise-féle
patkány- és egérintás
új eljárás szerint.

Patkány- és egérintéshez ajánlok **patkány- és egérintősz-bacilust**. A XX. század legmegbízhatóbb patkány- és egérintő-szere, csak patkányt és egeret öl meg, emberre vagy állatra nem veszélyes, tehát mindenütt elhelyezhető.

A patkány- és egérintősz bacilus árai:
1 kis adag 2-300 patkány kiirtására 12 K.
1 nagy adag 3-500 patkány kiirtására 20 K.

„Matteise”
vegyészeti laboratorium
Arad, Boros Beni-tér 1. szám.
Telefon 10-45. 501

Viszketegséget,
sömör, ruh leggyorsabban elűntetése a Dr. Fleisch-féle eredeti
„BARNA ZSIR”
Nicsen szaga, nem piszkít. Mindig eredeti pecsétet Dr. Fleisch-féle kerjünk. Próbá tégely 1.60 s., nagy tégely 3.-k. Csáladi tégely 9.-k. Kapható Aradon, Hajós Arpád gyógyszeráruban, Andrássy-tér 22. 4151

Női és férfi kalapok formázása és festése.
Értesitem a n. é. közönséget, hogy férfi- és női kalapok festését, tisztítását és formázását a legújabb divatu formákra elvállalok a legszebb kivitelben és a legrövidebb idő alatt. Tisztelettel 6107

Mály Albert,
kalapos mester, Boros Beni-tér 23.

Ismeri ön már a 100-as **CSALADI FEDÁK** CIPOKREMET üvegtégelyben.

Egy üvegtégely a legnagyobb háztartásban is egy hónapra elegendő. **Mindenütt kapható.** Tekintve a szállítás körüli nehézségeket, figyelemmel a t. fogyasztó közönséget, hogy őszi és téli szükségletet már most beszeresni sziveskedjek.

Vadász Zsigmond utóda
Budapest, V., Bálvány-utca 15. sz.

Egy millió korona
az esetleges főnyereménye az új állami magy. kir. első osztálysorsjátéknak.
50.000 nyeremény, egy jutalom, ösz-szesen

13 millió 160.000 korona.
Minden második sorsjegy nyer!
Huzás november hó 19-én.

Válasszon a számokból.	1943	20494	13186	59764
	60566	86301	92987	70412

Az I. osztályu sorsjegy ára:
1. csak K. 1.50. 3.- 6.- 12.-

Sorsjegyeket utánvétellel, vagy befizetést lappal az ösz-szeg előzetes beklüldése ellenében **Elvettáros legyek ingyen.** ajánl az **Ertékesítő és Kereskedelmi r-t.** sorsjegy osztálya. Budapest, Dorottya-utca 6. (Lezámlító-bank). Riegrndeléshez levelezolan elegendő. Szétküldés a táborba is. 7155

Szőlő-oltványokat
amerikai stma és gyökeres vesszőket különféle fajokban fajtisztaságért jótanáva, szőlő legdusabb választékban a már évek óta elsőnek és legmegbízhatóbbnak ismert:

Kisküküllőmenti első szőlőoltvány telep.
Tulajdonos: 6145

CASPARI FRIGYES,
Médgyes (Nagyküküllő megye.)
Tessék köpes árjegyzéket kérni **Kagymennyiségű** használt pléh pánt **eladó.**

Bővebbet az „Aradi Közlöny” kiadóhivatalában.
Telefon 45208.

Üzemek,
malme, gazdaság stb. részére ajánlok azonnali és decembertől kezdődő szállításra

fekete kőszénport és üzemkőszén, faszenet vaggontételekben,
fát vaggontételekben, azonnali és december, januári szállításra. 7102

Stefan H.
fa- és szénkereskedő Arad, Thököly Imre-utca 1. sz. (volt Halász-utca.)
Telefon 1120.

Legjobb fogviz
több-nemzetközi kiállításon legmagasabb kitüntetésben részesült.

500 koronát fizet annak, ki Bartilla-fogvizének használatát mellett, üvegeje 1-20 kor. valaha ismét fogfájást kap, vagy a szája büszlik. Ed. Bartilla-Winkler utóda L. Plan Wien, X., Goethe-gasse 7. Kapható minden gyógyszeráruban és drogueriában. Aradon: G. Földes Kelemen, Deák Ferenc-u. 11. sz., Hehs Vilmos, Batthyány-u., Hajós Arpád gyógyszeráruban és Vojtek és Weisz drogueriájában. Vidékre — ahol nem kapható — küldök 7 üveget **8.40 K.** bérmentve. Kérjünk mindenütt natározatlan Bartilla-féle fogvizet. Hamisítványok feljelentőit jól díjaztatnak. 4157

Arad legrégibb korékpár, varrógép és Gramophon raktára. Villanyvilágítási vállalat.

Hammer Vilmos
műszerész
Szabadság-tér 5-6.
Telefon 96.

Veszek törött és használt gramofon lemezt K. 0.50 darabját.
Egyedüli képviselő a világ legjobb gyártmányu gépeikből. Columbia és Gramofon jegyű gramofonokból. Wafferrad korékpárak és Pfaff varrógépek, Saphirtus „Pathefonok”, Pathe jemezek. Megérkeztek a legújabb felvételi operettek és népdalok, **Király Ernő**től.
Nagy raktár korékpár alkalmaszaktól, gumiból és Acetylen lámpák, 1. Pontos kiszolgálás, jutányos áras. Nagy szak-szerű javító műhely. 2951

Artika, a legfinomabb ragasztó szer.
alkalia mentes. pótolja a gummiarabicumot és a dextrint, 7813
használatra készen, vkonyan telkeuven majanem szintelen, gyorsan száradó, kitűnő ragadó erejű, ragasztószere, valamennyi dovoziparban, címkek papírta, bőrre, üvegre és piszre ragasztásánál különösen alkalmas, azonnal szállítja 5, 10, 25 és 50 kgs. edényekben és kb. 250 kgs. hordókban göngyölet nélkül.

Geh & Ehtz, Wien, XX 2. Dresdnerstrasse No. 82.

Bartháné kozmetikai műterme, Batthyány-u. 10.
Szépségápolás. Arcmasszage. Hajfestés
Széplőt, mítesszert, **hámlasztás** által elmulasztok. Archám-lasztást 1 óra alatt is eszközölök. Öregedő arcra rincekat el-tüntetek. Tanácsot és szereket vidékre is készséggel adok. **Bartháné** 4941

„HUNGÁRIA” RUM
Likör, továbbá min-dennemű Pálinka eszenéik és kompozíciók a legjobbak. **Ajánlja helyt Arad:**

Szemző Armin
áruóvnyökség és bizományi raktára Aradon. 351
Interurbán telefon 502 szám.

